

Ardahan Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı

**YOKSULLUKLA MÜCADELE KAPSAMINDA TÜRKİYE'DE Kİ
SOSYAL YARDIM UYGULAMALARI: ARDAHAN SOSYAL
YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI ÖRNEĞİ**

Adem DEMİRCİ

Doç. Dr. Levent KÜÇÜK

Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2019

YOKSULLUKLA MÜCADELE KAPSAMINDA TÜRKİYE'DE Kİ SOSYAL
YARDIM UYGULAMALARI: ARDAHAN SOSYAL YARDIMLAŞMA VE
DAYANIŞMA VAKFI ÖRNEĞİ

Adem DEMİRCİ

Doç. DR. Levent KÜÇÜK

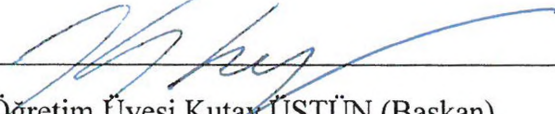
Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı

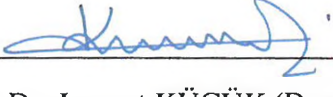
Yüksek Lisans Tezi

Ardahan, 2019

KABUL VE ONAY

Adem DEMİRCİ tarafından hazırlanan “YOKSULLUKLA MÜCADELE KAPSAMINDA TÜRKİYE’DE Kİ SOSYAL YARDIM UYGULAMALARI: ARDAHAN SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI ÖRNEĞİ” başlıklı bu çalışma, 20.12.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğretim Üyesi Kutay ÜSTÜN (Başkan)

Doç. Dr. Levent KÜÇÜK (Danışman)

Dr. Öğretim Üyesi Savaş DURMUŞ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Dr. Öğretim Üyesi Berkay DİNÇER

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Ardahan Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / Ardahan Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ..... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

20/12/2019

Adem DEMİRCİ

¹“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
- Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Doç. Dr. Levent KÜÇÜK** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Adem DEMİRCİ

ÖZET

DEMİRCİ, Adem. *Yoksullukla Mücadele Kapsamında Türkiye'deki Sosyal Yardım Uygulamaları: Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ardahan, 2019.

İnsanların temel gereksinimlerini karşılayabilme olanağından yoksun ve asgari yaşam standartlarından mahrum olmaları şeklinde tanımlanabilen yoksulluk insanlığın en eski sorunlarından biridir. Tarihin her döneminde var olmuştur. Fakat içinde bulunduğumuz dönemde, gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkeler ile geri kalmış tüm ülkeleri içine alan küresel bir boyut kazanmıştır. Yoksulluğun insani ve toplumsal bir sorun olması nedeniyle devletler çeşitli politikalar geliştirmekte ve buna dönük örgütsel yapılar oluşturmaktadır.

Türkiye'de de Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren yoksullukla mücadelede çeşitli politikalar uygulanmıştır. Fakat bu kapsamda ilk örgütsel yapıya Sosyal Yardımlaşmayı ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun kabulünden sonra Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü ile her il ve ilçede bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın kurulmasıyla kavuşmuştur.

Bu çalışmada öncelikle yoksulluk problemi genel hatlarıyla anlatılmaya çalışılmış, yoksullukla mücadelede sosyal devlet politikası kapsamında Türkiye genelinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün, özelde Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının kurumsal katkısı, yapısı, işleyişi ve uygulanan hizmetler hakkında araştırmalar sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler

Yoksulluk, Sosyal Yardım, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

ABSTRACT

DEMİRCİ, Adem. *Context Combating Poverty Outreach Practices in Turkey: Ardahan Social Assistance and Solidarity Foundation Case*, Yüksek Lisans Tezi, Ardahan, 2019.

Poverty is one of the oldest problems of humanity, which can be defined as lack of the ability to meet the basic needs of people and deprive them of minimum living standards. It has existed in every period of history. However, in the current period, it has gained a global dimension that includes both developed and developing countries and all backward countries. As poverty is a human and social problem, states develop various policies and form organizational structures.

Various policies for poverty alleviation was implemented in Turkey since the establishment of the Republic. However, the first organizational structure was achieved by the General Directorate of Social Assistance and the Social Assistance and Solidarity Foundations in each province and district after the adoption of the Law on the Promotion of Social Assistance and Solidarity.

This study attempted to describe with the first poverty problems outlined in the general fight against poverty in the social state policy of Turkey under the Social Assistance and Solidarity General Directorate, in particular Ardahan corporate contributions to the Social Assistance and Solidarity Foundation, structure, research on the functioning and implementation services are presented.

Keywords

Poverty, Social Assistance, General Directorate of Social Assistance, Social Assistance and Solidarity Foundation

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

ETİK BEYAN

ÖZET	5
ABSTRACT	6
İÇİNDEKİLER	7
KISALTMALAR DİZİNİ	12
TABLolar DİZİNİ	13
ÖNSÖZ	15
GİRİŞ	16

BİRİNCİ BÖLÜM

YOKSULLUĞUN GENEL ÇERÇEVESİ, DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE

YOKSULLUK

1.1 YOKSULLUĞUN TARİHÇESİ	18
1.2 YOKSULLUK KAVRAMI	18
1.3 YOKSULLUĞUN NEDENLERİ	19
1.3.1 Gelir Dağılımdaki Dengesizlikler	19
1.3.2 Enflasyon	20
1.3.3 İşsizlik	20
1.3.4 Göç	21
1.3.5 Yetersiz Eğitim Düzeyi	21
1.3.6 Demografik Unsurlar	22
1.3.7 Diğer Faktörler	23
1.4 YOKSULLUĞUN TÜRLERİ	23
1.4.1 Mutlak Yoksulluk	23
1.4.2 Görelî Yoksulluk	24
1.4.3 İnsani Yoksulluk	24
1.4.4 Subjektif Yoksulluk	25
1.5 YOKSULLUĞUN ÖLÇÜLMESİ	26
1.6 YOKSULLUKLA İLGİLİ DİĞER KAVRAMLAR	27

1.6.1 Çalışan Yoksullar.....	27
1.6.2 Sosyal Dışlanma	27
1.6.3 Yoksulluk Kültürü	28
1.7 DÜNYA'DA YOKSULLUK.....	28
1.8 TÜRKİYE'DE YOKSULLUK.....	32

İKİNCİ BÖLÜM

YOKSULLUKLA MÜCADELE DE TÜRKİYE'DE Kİ SOSYAL YARDIM

FAALİYETLERİ

2.1 CUMHURİYET DÖNEMİNDE SOSYAL YARDIMLAR	34
2.1.1 1920-1945 Yılları Arasında Sosyal Yardımlar	34
2.1.2 1945-1980 Yılları Arasında Sosyal Yardımlar	35
2.1.3 1980-2000 Yılları Arasında Sosyal Yardımlar	35
2.1.4 2000 ve Sonrası Dönemde Sosyal Yardımlar	36
2.2 SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMAYI TEŞVİK FONU	37
2.3 SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	40
2.3.1 Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü Teşkilat Yapısı	41
2.3.2 SYGM Tarafından SYDTF ile Yürütülen Sosyal Yardım Programları	44
2.3.2.1 Aile Yardımları	44
2.3.2.1.1 Gıda Yardımları	44
2.3.2.1.2 Barınma Yardımları	45
2.3.2.1.3 Sosyal Konut Projesi	45
2.3.2.1.4 Yakacak Yardımları	46
2.3.2.1.5 Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yardım	47
2.3.2.1.6 Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar	47
2.3.2.1.7 Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı	48
2.3.2.1.8 Öksüz ve Yetim Yardımı	48
2.3.2.1.9 Doğum Yardımı	49
2.3.2.1.10 Elektrik Tüketim Desteği	49
2.3.2.2 Eğitim Yardımları	49
2.3.2.2.1 Eğitim Materyali Yardımları.....	50
2.3.2.2.2 Şartlı Eğitim Yardımı.....	50

2.3.2.2.3 Öğle Yemeği Yardımı	51
2.3.2.2.4 Ücretsiz Ders Kitabı	52
2.3.2.2.5 Öğrenci Taşıma Barınma ve İaşe Yardımı	52
2.3.2.2.6 Engelli Öğrencilerin Ücretsiz Taşınması	53
2.3.2.2.7 Yurt Yapımı	53
2.3.2.3 Sağlık Yardımları	54
2.3.2.3.1 Şartlı Sağlık Yardımı (Sağlık ve Gebelik)	54
2.3.2.3.2 Engelli İhtiyaç Yardımı	55
2.3.2.3.3 Genel Sağlık Sigortası (GSS) Prim Ödemeleri	55
2.3.2.3.4 Genel Sağlık Sigortası Katılım Payı Ödemesi	56
2.3.2.3.5 Kronik Hastalara Yönelik Yardım Programı	56
2.3.2.3.6 Çoklu Doğum Yardımı	56
2.3.2.3.7 Kronik Hastalığı Nedeniyle Cihaza Bağımlı Olan Hastalara Elektrik Fatura Bedeli ve Kesintisiz Güç Kaynağı Desteği	57
2.3.2.4 Özel Amaçlı Yardımlar	57
2.3.2.4.1 Aşevleri	57
2.3.2.4.2 Afet (Acil Durum) Yardımları	58
2.3.2.4.3 Terör Zararı Yardımları	58
2.3.2.4.4 Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı (SUY) Programı	59
2.3.2.4.5 Yabancılara Yönelik Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) Programı	59
2.3.2.5 Yaşlı ve Engelli Yardımları	59
2.3.2.5.1 Yaşlılık Aylığı	59
2.3.2.5.2 Engelli Aylığı	60
2.3.2.5.3 Engelli Yakını Aylığı	60
2.3.2.5.4 Silikozis Hastalarına Yapılan Yardımlar	61
2.3.2.5.5 Evde Bakım Yardımı	61
2.3.3 SYGM Tarafından SYDTF ile Yürütülen Proje Destek Programları	61
2.3.3.1 Gelir Getirici Projeler	62
2.3.3.2 Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi	62
2.3.3.3 İstihdam Eğitimi Projeleri	63
2.3.3.4 Sosyal Hizmet Projeleri	63

2.3.3.5 Aile Destek Merkezi (ADEM).....	64
2.3.3.6 Sosyal Dayanışma Merkezi (SODAM).....	64
2.3.3.7 Yaşlı ve Engellilerin Bakımı.....	65
2. 4 SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI	65
2.4.1 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Amacı.....	65
2.4.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Hukuki Niteliği	66
2.4.3 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Organları.....	67
2.4.3.1 Vakıf Başkanı.....	67
2.4.3.2 Vakıf Mütevelli Heyeti	67
2.4.4 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Personel Yapısı	69
2.4.5 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Çalışma Usul ve Esasları	71
2.4.6 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Gelirleri	73
2.4.7 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Giderleri	74
2.4.8 Muafiyetler.....	75

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARDAHAN HAKKINDA GENEL BİLGİ VE ARDAHAN SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ YAPISI, YÖNETİMİ VE YOKSULLUĞA KARŞI FAALİYETLERİ

3.1 ARDAHAN HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	76
3.2 ARDAHAN SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ YÖNETİMİ, MALVARLIĞI, GELİR VE GİDERLERİ.....	77
3.2.1 Kuruluşu.....	77
3.2.2 Yönetimi	77
3.2.3 Personel Durumu ve Görevleri	78
3.2.3.1 Vakıf Müdürü.....	78
3.2.3.2 Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi	79
3.2.3.3 Muhasebeci	80
3.2.3.4 Büro Görevlisi.....	81
3.2.4 Malvarlığı, Gelirleri ve Giderleri.....	81
3.3 ARDAHAN SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ YOKSULLUKLA MÜCADELE FAALİYETLERİ	82
3.3.1 Sosyal Yardım Alma Süreci	82
3.3.2 Ardahan SYDV Tarafından Sağlanan Sosyal Yardımlar	84

3.3.2.1 Diğer Aile Yardımları	86
3.3.2.2 Gıda Yardımları	87
3.3.2.3 Tek Seferlik Yardım.....	88
3.3.2.4 Yakacak Yardımı	88
3.3.2.5 Ev Yapım Yardımı	89
3.3.2.6 Ev Onarım Yardımı.....	89
3.3.2.7 Kira Yardımı	90
3.3.2.8 Şartlı Eğitim Yardımı.....	90
3.3.2.9 Şartlı Bağışlardan Yapılan Eğitim Yardımı	91
3.3.2.10 Şartlı Sağlık Yardımları	91
3.3.2.11 Diğer Sağlık Yardımı	92
3.3.2.12 Muhtaç Asker Ailesi Yardımı	92
3.3.2.13 Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı.....	93
3.3.2.14 Öksüz Yetim Yardımı	93
3.3.2.15 Yaşlı Aylığı	94
3.3.2.16 Engelli aylığı	94
3.3.2.17 Engelli Yakını Aylığı	95
3.3.2.18 Elektrik Tüketim Desteği Programı	95
3.3.2.19 Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı.....	95
SONUÇ.....	97
KAYNAKÇA	100
EK 1. Orjinallik Raporu.....	104
EK 2. Etik Komisyon Muafiyet Formu	105
ÖZGEÇMİŞ.....	106

KISALTMALAR DİZİNİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BSYHBS: Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Bilgi Sistemi

DDK: Devlet Denetleme Kurulu

GSS: Genel Sağlık Sigortası

GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MERNİS: Merkezi Nüfus İdare Sistemi

ÖSYM: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi

PTT: Posta ve Telgraf Teşkilatı

RTÜK: Radyo Televizyon Üst Kurulu

SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

SSPE: Subakut Sklerozan Panensefalit

SYDGM: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü

SYDTF: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu

SYDV: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

UNCHS: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı

UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

WFP: Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Kişi Başına Düşen Milli Gelir Seviyeleri Bakımından Dünyada ki En Zengin ve En Yoksul 10 Ülke	29
Tablo 2. Dünyada Günde 1.25 \$'dan Daha Az Gelirle Yaşayan Yoksul Nüfus (Milyon)	30
Tablo 3: Dünyada Bulunan Yoksulluk (%) Oranları 1990-2020f.....	30
Tablo 4. Yıllara Göre Gıda Yardımları (2003-2016)	44
Tablo 5. Yıllara Göre Barınma Yardımları (2003-2016)	45
Tablo 6. Yıllara Göre Yakacak Yardımları (2003-2016)	46
Tablo 7. Yıllara Göre Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yardım (2012-2016)	47
Tablo 8. Yıllara Göre Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar (2013-2016).....	48
Tablo 9. Yıllara Göre Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı (2015-2016).....	48
Tablo 10. Yıllara Göre Öksüz ve Yetim Yardımı (2015-2016)	49
Tablo 11. Yıllara Göre Doğum Yardımı (2015-2016)	49
Tablo 12. Yıllara Göre Eğitim Materyali Yardımları (2003-2013).....	50
Tablo 13. 2016 Yılı Şartlı Eğitim Yardımları Okul Kademelerine ve Cinsiyete Göre Fayda Sahibi / Hane Sayısı Dağılımı	51
Tablo 14. Yıllara Göre Şartlı Eğitim Yardımı (2003-2016).....	51
Tablo 15. Yıllara Göre Öğle Yemeği Yardımı (2003-2016).....	52
Tablo 16. Yıllara Göre Ücretsiz Ders Kitabı Yardımı (2004-2016)	52
Tablo 17. Yıllara Göre Engelli Öğrencilerin Ücretsiz Taşınması Yardımı (2005-2016).....	53
Tablo 18. Yıllara Göre Yurt Yapım Projeleri Yardımları (2009-2016)	54
Tablo 19. Yıllara Göre Şartlı Sağlık Yardımı- Çocuk (2003-2016).....	55
Tablo 21. Yıllara Göre Aşevi Faaliyetleri (2003-2016).....	58
Tablo 22. Yıllara Göre Terör Zararı Yardımları (2015-2016)	58
Tablo 23. Yıllara Göre Engellilerin Evde Bakımına Destek İçin Verilen Sosyal Yardımlar (2015-2016)	61
Tablo 24. Yıllara Göre Sosyal Hizmet Projeleri (2007-2015)	64
Tablo 25. Vakıf Mütevelli Heyeti Doğal Üyeler.....	68
Tablo 26. Vakıf Mütevelli Heyeti Seçilmiş Üyeler.....	68
Tablo 27. Ardahan Sosyal Yardımlaşma Vakfı Sekiz Yıllık Yardım Tablosu	85
Tablo 28. Ardahan SYDV Diğer Aile Yardımları (2012-2019)	87
Tablo 29. Ardahan SYDV Gıda Yardımları (2012-2019).....	87
Tablo 30. Ardahan SYDV Tek Seferlik Yardımlar (2012-2019).....	88
Tablo 31. Ardahan SYDV Yakacak Yardımı (2012-2019).....	88
Tablo 32. Ardahan SYDV Ev Yapım Yardımları (2013-2018)	89
Tablo 33. Ardahan SYDV Ev Onarım Yardımları (2012-2019).....	89
Tablo 34. Ardahan SYDV Kira Yardımları (2012-2018)	90
Tablo 35. Ardahan SYDV Şartlı Eğitim Yardımları (2012-2019).....	90

Tablo 36. Ardahan SYDV Şartlı Bağışlardan Yapılan Eğitim Yardımları (2016-2019)	91
Tablo 37. Ardahan SYDV Şartlı Sağlık Yardımları (2013-2019)	91
Tablo 38. Ardahan SYDV Şartlı Sağlık Yardımları (2012-2019)	92
Tablo 39. Ardahan SYDV Muhtaç Asker Ailesi Yardımları (2013-2019)	92
Tablo 40. Ardahan SYDV Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı (2012-2019)	93
Tablo 41. Ardahan SYDV Öksüz Yetim Yardımı (2015-2019)	93
Tablo 43. Ardahan SYDV Engelli Aylığı (2012-2019)	94
Tablo 44. Ardahan SYDV Engelli Yakını Aylığı (2012-2019)	95
Tablo 45. Ardahan SYDV Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı (2019)	95
Tablo 46: Ardahan SYDV Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı (2017-2019)	96

ÖNSÖZ

İnsanoğlunun varlığından bu yana başa çıkmaya çalıştığı yoksulluk kavramı, günümüz Türkiye'sinde de önemli sorunlardan biri olmuş ve çözülmesi için uğraşmıştır. Ülkemizde sosyal devlet olmanın sonucu gereği sosyal politikalar içerisinde geniş yer tutan sosyal yardımlarla yoksulluk azaltılmaya çalışılmaktadır. Türkiye'de, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun 1986 yılında yürürlüğe girmesiyle fonların etkin bir şekilde kullanılması, sosyal yardımların etkin bir biçimde gerçekleştirilmesi, kaynakların sosyal yardıma ihtiyacı olan ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması hedeflenmiştir.

Bu çalışmada, yoksullukla mücadelede sosyal devlet anlayışının etkisiyle Türkiye'de ki sosyal yardım uygulamaları Ardahan SYDV örneği kapsamında ele alınacaktır. Girişte araştırmanın konusu, kapsamı, amacı, önemi, yaklaşımı ve yöntemi üzerine durulmuştur. Birinci bölümde yoksulluğun kavramsal çerçevesi, nedenleri, türleri ile dünyada ve Türkiye'deki yoksulluğa değinilmiştir. İkinci bölümde Türkiye'de uygulanan sosyal yardım uygulamaları ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'na değinilmiş, SYGM işleyişi, yürütülen yardım programlarına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise Ardahan SYDV'nin işleyişi, yürüttüğü yardım programları ele alınmıştır. Ardahan SYDV'nin kapsamında yapılan yardımlar sayısal verilerle verilmiş, yoksullukla mücadelede Vakfın etkisi belirtilmeye çalışılmıştır. Araştırma genel bir değerlendirmenin yapıldığı sonuç bölümüyle tamamlanmıştır.

Bu tezin oluşmasında bilgi, deneyim ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Levent KÜÇÜK'e, çalışmalarına vakit ayırmam için büyük fedakârlıklara katlanan eşim Başak YILDIZ DEMİRCİ'ye ve tez yazım aşamasında yeteri kadar ilgilenemediğim oğlum Yağız Acar DEMİRCİ'ye teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Yoksulluk, neden ve sonuçları çok çeşitli olduğundan ve çok farklı kesimleri etkilediğinden dolayı birbirinden farklı ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yapıdaki toplumların ortak sorunudur. Tarihin her döneminde olduğu gibi günümüzde de birçok ülkenin yüzleşmek zorunda olduğu önemli toplumsal sorunların başında gelmektedir. Çağımızda gelişmiş olarak kabul edilen ülkeler bile bu sorunu tam anlamıyla çözememişlerdir.

Yoksulluk, bireyin günlük temel ihtiyaçlarını karşılayamaması, yaşamını insanca sürdürebilecek seviyede yeterli gelire sahip olamaması durumu olarak tanımlanmaktadır. Tüm toplumlarda en temel ihtiyaçlar olan gıda, giyim ve barınma ihtiyacını karşılayamamak yoksulluğun en önemli göstergesidir. Ancak günümüzde yoksulluğun tanımlanmasında sadece gıda veya gelir yoksulluğu yeterli olmadığından dolayı yoksulluk kavramının detaylı bir şekilde ele alınması gerekir. Yaşadığımız dönemde yoksulluk, sadece gelir mahrumiyeti olarak değil, insanların yaşam süresini, yaşam koşullarını ve temel eğitim olanaklarını göz önünde tutan daha geniş kapsamlı bir “yoksulluk” anlayışı içinde düşünülmektedir. Bu nedenle modern dönemde yoksulluk sorununa bakış da tarihsel gerçekliğe paralel bir anlayışla, yoksulluğun bitirilemeyeceği; ancak azaltılabileceği görüşüdür ve buna göre politikaların üretilmesidir.

Tüm dünyada toplumsal huzurun sağlanmasında, yaygınlaşan yoksulluk ve gelir dağılımındaki adaletsizliklerin önlenmesinde devletler farklı kurum ve kuruluşlar aracılığıyla sorunun çözümü için mücadele etmektedirler. Türkiye’de de muhtaç ve yoksul durumda bulunan kişiler için sosyal yardım programları ve bu programların uygulanması içinde bazı kurum ve kuruluşlar oluşturulmuştur. Bu kapsamda, gelir dağılımı adaletsizliğini ve yoksulluğu azaltmak amacıyla 1986 yılında 3294 sayılı yasa ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu kurulmuştur. Ardından fon kaynaklarının kullanılmasında karar organı olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu Kurulu (SYDTFK) ve fon kaynaklarının yürütme organı olarak Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Taşra teşkilatı olarak da her il ve ilçede fon kaynaklarının kullanımına ilişkin ise; SYDTF Kanunu çerçevesinde, Sosyal Yardımlaşma Vakıfları (SYDV) görevlendirilmiştir.

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü çatısı altında, değişen koşul ve toplumsal ihtiyaçlara dönük çeşitli yardım programları ve projeler üretilmekte ve yardımlar her il ve ilçede bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla ülkenin en ücra bölgelerine ve bu bölgelerde yaşayan ihtiyaç sahibi kişilere ulaştırılabilmektedir.

Sosyal yardım, ekonomik ve sosyal amaç taşıyan, toplumdaki yoksul ve ihtiyaç sahibi kişilere veya gruplara yönelik yapılan maddi destek olarak tanımlanmaktadır. SYDV'lerin sağladıkları sosyal yardım hizmeti kalitesinin yükseltilmesi, yoksul ve düşük gelirlili kişilerin hayatlarına daha fazla etki ederek yoksulluk döngüsünden kurtulmalarının sağlanması, insan onuruna yakışacak bir hayat devam ettirmeleri ve daha mutlu bir gelecek kurlmaları bakımından son derece önemlidir.

Bu çalışmada; yoksullukla mücadelede Türkiye'deki sosyal yardım uygulamaları üzerinde durulmuş ve Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının uyguladığı faaliyetlerle yoksulluğu azaltmadaki katkısı araştırılmıştır. Bu amaçla Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğün faaliyetleri 2012-2016 yılları arasında, Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının faaliyetleri 2012-2019 yılları arasında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede söz konusu döneme ilişkin verilere ulaşılmasında, SYGM ve Ardahan SYDV faaliyet raporlarındaki veriler ve konuyla alakalı vakfa ait diğer resmi belgeler esas alınmıştır. Bu konuyla ilgili Ardahan'da daha önceden yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır, dolayısıyla çalışma bu yönüyle özgün bir değer niteliğini taşımaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YOKSULLUĞUN GENEL ÇERÇEVESİ, DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE YOKSULLUK

1.1 YOKSULLUĞUN TARİHÇESİ

Yoksulluğun tarihi çok eskilere dayanır. İnsanlar topluluklar halinde yaşamaya ve üretim ilişkilerinde bulunmaya başladığından bu yana yoksulluk hep var olmuştur. İlk defa 1300'lü yıllarda İngiltere'de yapılan Yoksulluk Yasaları'nın amacı kendi ihtiyaçlarını gideremeyen kişilerin korunmasını sağlamaktır. Yerel yönetimlerin yoksullukla mücadelenin önemli bir aracı haline getirilmesi ise 1601 yılında I. Kraliçe Elizabeth tarafından yapılan Yoksulluk Yasası ile gerçekleşmiştir.

Sosyal bir problem olarak ortaya çıkışı 17. yüzyılın başlarına rastlar. Özellikle John Locke gibi sosyal kuramcılar bu konuya dikkati çekmiş, özel mülkiyetin yanı sıra yoksulların da gözetilmesi gerektiği ve sosyal güvenlik açısından kişilerin geçinebilecekleri bir hayat tarzına sahip olmalarının önemine vurgu yapmış ve bunun yoksul kişilerin hayat şartlarının düzeltilmesi ile mümkün olacağı görüşünü savunmuşlardır (Şenses, 2001: 32). Önemli düşünür ve kuramcıların, yoksulluk sorununa yakın ilgisinin sanayileşmeye dayalı kapitalizmin kök salmaya ve yaygınlaşmaya başladığı 18. ve 19. yy'da giderek arttığı gözlenmektedir.

Zira 18. yy'ın ortalarında kapitalist yörüngede gelişen sanayi devrimi her ne kadar emeğin verimliliğini olağanüstü arttırıp, kitlesel üretime geçiş imkânları sağlayan insanlık tarihinin büyük dönüşümlerinden biri olsa da beraberinde kentleşme, nüfus artışı, kitlesel bir toplum, hızla sanayileşen toplumların daha yoğun emperyalist politikalar izlemesi ve hızla sanayileşen ülkeler arasında yoğun rekabeti de beraberinde getirerek yoksulluk sorununu önemli bir toplumsal sorun olarak ortaya çıkarmıştır (Arpacıoğlu, 2012: 4).

1.2 YOKSULLUK KAVRAMI

Yoksulluk denilince aklımıza fakirlik, açlık, muhtaçlık, hastalık, eğitimsizlik hayatta kalabilmek için verilen mücadele, umutsuzluk, gelecek kaygısı gibi kavramlar gelir.

Yeteri kadar parası olmayan ve rahat bir biçimde yaşamak için gerekli donanımına sahip olamayan kişiler yoksul olarak tanımlanmaktadır. Yaşamın gerektirdiği imkânlardan faydalanamama durumu ise yoksulluk kelimesini ifade etmektedir (Aktan ve Vural, 2002: 10).

Seebohm Roventree tarafından 1901 yılında yoksulluk kelimesinin ilk anlamlı tanımı yapılmıştır. Toplam gelirin, hayatın devamı için zorunlu sayılan barınma, yiyecek ve giyim gibi minimum seviyedeki fiziki ihtiyaçlara yetmemesi durumu yoksulluk olarak tanımlanmaktadır (Arpacıoğlu ve Yıldırım, 2011: 60). Başka bir tanımda ise yeterli düzeyde yiyecek elde edememe ya da açlık çekme durumu yoksulluğu ifade etmektedir. Herkes için rahat bir yaşam sağlayacak düzeyde erişilebilir kaynakların olmayışı şeklinde basitçe tanımlanabilir.

Yoksulluğu sadece fertleri ve toplumları olumsuz etkileyen bir etmen olarak görmek yanlıştır. Yoksulluk, piyasa ekonomisini olumsuz olarak da etkilemektedir. Dolayısı ile yoksulluk sorununun ciddiye alınması ve bu sorun ile mücadele edilmesi gerekmektedir. Fakat yoksullukla mücadele yöntemleri yoksulluğun olumsuz etkilerini kapatmaya yönelik ‘yama’ olarak tabir edilebilecek şekilde yürütölmekte, atılan adımlar uzun vadede ölkelerin piyasalarını güçlendirecek nitelikte olmaktadır. Yalnız olumsuz etkilerin artması ve yapılanların eksik kalması özellikle gelişim aşamasında olan ölkelerde yoksulluğun artmasına sebep olmaktadır.

1.3 YOKSULLUĞUN NEDENLERİ

Yoksulluğun nedenleri, kişilerin gelirleri, yerleşim yerleri, eğitim durumları, yaşadıkları bölgenin ve ölkenin gelişmişlik seviyesinde göre farklılıklar göstermektedir. Bununla birlikte yoksulluğun genel nedeni olarak; üretimin yetersiz olması ve bu yetersiz olan üretim sonucunda elde edilen artı değerin/değerlerin bölgeler, sektörler ve bireyler arasında adilane bir paylaşım yapılamaması gösterilebilir.

1.3.1 Gelir Dağılımdaki Dengesizlikler

Gelir dağılımı, bir ölkede yaşayan bireyler tarafından üretilen mal ve hizmetlerden elde edilen toplam gelirin, yine o ölkedeki bireylere dağılım araçları ile paylaşılmasını veya bölüşümünü ifade eder. Gelir eşitsizliği, bir ölkedeki gelir dağılımının o ölkedeki

bireyler tarafından eşit ve adil olarak bölüşülmediğinin kanıtıdır. Gelir dağılımındaki eşitsizlik arttıkça yoksulluk düzeyi de aynı oranda artmaktadır.

Gelir dağılımında eşitsizliğin derecesi bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Latin Amerika ve Büyük Sahra'nın güneyindeki Afrika ülkelerinde gelir dağılımındaki eşitsizlik ileri düzeydeyken, Doğu Avrupa'da en düşük düzeydedir. 1960 yılında dünya nüfusunun en zengin % 20'si ile en fakir % 20'si karşılaştırması 30'a 1 iken (en fakir % 20, 1 kazanırken, en zengin % 20'nin 30 kazandığı), bu oranın 1994'te 78'e 1 haline geldiğine dikkat çekilmektedir.

1.3.2 Enflasyon

Tanım olarak enflasyon, fiyatlar genel düzeyinin sürekli ve birikimli olarak artmasıdır. Yoksul kişiler enflasyondan reel ücretleri yolu ile etkilenmektedir. Enflasyonun yüksek olduğu bir ortamda fiyatlar genel düzeyindeki sürekli artış, ücretlerin düşmesine ve düşük gelirli kişilerin daha fazla etkilenmesine neden olur. Bu kişilerin kazançlarının çoğunluğunu tüketim harcamalarında kullanmalarına rağmen ihtiyaçlarını tamamen karşılayamadıkları görülmektedir.

1.3.3 İşsizlik

İşsizlik, hem yoksulluğa neden olan hem de yoksulluğun bir sonucu olarak karşımıza çıkan bir kavramdır. İşsiz kalan bireyler başka gelirleri olmadığı takdirde yoksulluğa mahkûmdurlar ve aynı zamanda işsizliğin arttığı bir toplumda tüketim harcamalarının azalmasından dolayı sanayi ve üretim de aynı oranda düşecek ve yoksulluğun sonucu olan işsizlik belirecektir.

Belirli bir yaşa gelmiş bireyin, çalışma gücünde ve isteğinde olmasına rağmen iş bulamama durumu işsizlik olarak tanımlanmaktadır. İşsizlik ekonomik bir kavram olarak sayılsa da aslında bu durumun arkasında yatan neden sosyo-kültürel etken olarak sayılabilecek mesleksizliktir. Mesleksizliğe de toplumdaki eğitim sisteminin çağdaş koşullarda olmaması ve eğitimde fırsat eşitsizliğinin olması neden olmaktadır. Kısacası yoksulluğun sonuçlarından biri olan yetersiz eğitim kısır bir döngü gibi yeniden yoksulluğa neden olmaktadır.

Yoksulluk ile işsizlik arasındaki ilişkiyi tam olarak anlamak için işsizlik profilini detaylı bir şekilde incelemek gerekir. İşsiz bireylerin yaşı, neden işsiz oldukları, eğitim durumları, işsiz kaldıkları süreler göz önünde bulundurularak bu bağlantı doğru bir biçimde kurulmalıdır. İşsiz kalınan sürelerin uzaması yoksulluk kavramı bakımından daha kaygı verici bir durum oluşturmaktadır.

1.3.4 Göç

Göç, insanların yaşamlarında radikal değişmelere neden olmaktadır. Aynı zamanda hem göç alan hem de göç veren bölgelerde sürekli ve kapsamlı olarak değişim olmasına neden olmaktadır.

Nüfus artışı, ekonomik sorunlar, sanayileşme, tarımda makineleşme, toprak mülkiyetindeki değişimler, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yetersizliği, geleneksel toplum baskısından kurtulma isteği, kan davası gibi toplumsal nedenler ve son yıllardaki ‘politik destabilizasyon’ ile artan iletişim ve ulaşım olanakları, kırdaki çözülme ve kentleşmenin ana nedenleri olarak ortaya çıkmaktadır. Emek yoğun bir üretim alanı olan kırsal zamanla bu özelliğini kaybetmesi ve istihdam fazlasının ortaya çıkması, tarım kesimini ucuz işgücü olarak gören anlayışla birleşince göçler kaçınılmaz hale gelmiştir.

Göç kavramını, ‘ekonomik nedenli göç’ ve ‘zorunlu göç’ olarak iki şekilde incelemek gerekir. Ekonomik nedenli göç, gidilen yerde yoksul sayı/oranını artıran bir neden olabilir. Kentsel kesim yoksulluğundaki artış ve kırsal kesim yoksulluğundaki azalma bu etkene bağlı olarak açıklanabilir. Bu tarz bir göçte yoksulların yer değiştirmesi söz konusu olduğu için, toplam yoksulluktaki artış yerine yoksulluk tipi bakımından bir artış olması beklenir. Oysa zorunlu göç, ani yoksullaşma nedenidir. Bulunduğu yerde hayatını sürdürebilen, ekonomik nedenlerle orayı terk etme iradesi göstermemiş olan insanların ani yoksullaşması söz konusudur. Gidilen yerde işe, konuta, sosyal imkânlara erişim çok zorlaşabilmektedir (Sipahi, 2005: 18).

1.3.5 Yetersiz Eğitim Düzeyi

Bilgi, günümüz koşullarında gelirin en önemli kaynağıdır. Bu kaynağa ulaşmanın en kısa ve kolay yolu ise eğitim seviyesinden geçmektedir. Eğitim seviyesinin yetersiz olması işgücünün beyinden çok kol gücüne dayanması demektir. Yoksulluk, düşük

eğitimle; düşük eğitim, düşük ücretle; düşük ücret, kötü yaşam koşullarıyla yakından ilişkilidir.

Eğitimin yoksulluk üzerindeki etkisi, hem emeğin verimliliğini arttırarak, hem de bireyler üzerinde yarattığı başka bir takım etkilerle ortaya çıkmaktadır. Emeğin verimliliği üzerindeki etkiler, hem yüksek ücretler hem de serbest çalışmadan elde edilen yüksek gelirler şeklinde olmaktadır. Eğitim farklı kanallarla verimlilikleri, potansiyel kazançları, spesifik iş kollarına uyum yeteneğini ve istihdam imkanlarını arttırmakta; aynı zamanda işverenlerin eleman seçimlerini de etkilemektedir. Serbest çalışanlar açısından da eğitim, girdi, teknoloji ve piyasaya ilişkin bilgi toplamayı kolaylaştırmaktadır.

1.3.6 Demografik Unsurlar

İnsanların, toprak başta olmak üzere doğal kaynaklara ulaşımını ve refah seviyesini büyük ölçüde etkileyen etmenlerden birisi nüfus artışı olarak gösterilmektedir. Düşük gelirli ve az gelişmiş toplumlarda yoksulluğun önemli bir nedeni de hızlı nüfus artışının olduğu kabul edilmektedir. Dünyada ki en az gelişmiş bölge olarak gösterilen Güney Sahra ülkelerinde gözlemlenen yoksullukta çoğu zaman, bu bölgedeki hızlı nüfus artışlarıyla bağdaştırılmaktadır.

Hızlı nüfus artışı bir taraftan ülkelerin toplam üretimi artırmalarına imkân verirken, diğer taraftan tüketiminde artmasına neden olur. Üstelik doğa ve iklim şartları bakımından avantajlı durumda bulunmayan ülke ya da bölgelerde hızlı nüfus artışı varsa, yoksullaşma kaçınılmaz olmaktadır.

Aile yapısının zaman içerisinde değişmesi, sosyo-ekonomik durumların oluşturduğu değişimler neticesinde meydana gelen yeni aile türleri yoksulluk profili ve seviyesini belirleyen etmenler arasında yer almaktadır. Ailede bulunan yaşlı, bakıma muhtaç sayısı, çocuk sayısı, çalışan-işsiz kişilerin sayısı ile aile fertlerinin katlamak zorunda oldukları yük ve güçlükler, ailenin içinde bulunduğu yoksulluğu ve refah durumunu belirler. Yoksullukla karşılaşan aileler daha çok özürlü ve yaşlı aile ferdi olan, maddi durumu zayıf, çalışan işgücü olmayan veya yetersiz olan risk grubu içinde bulunan ailelerdir. İşsizlikle beraber aile bölünmeleri, düşük kazanç, özürlü ve yaşlı bakımı için masrafların artması aile için yoksulluk riskinin artmasına neden olmaktadır. Ülkede

ekonomik krizlerin yaşanması da risk altında bulunan aile sayısının artmasına neden olmakta ve yoksulluğu artırmaktadır.

1.3.7 Diğer Faktörler

Ekonomik krizler, doğal afet, salgın hastalık, ülkede yaşanan kaos ve karışıklıklar ile yakın bölgelerdeki savaşlar gibi büyük boyutta yaşanan olağandışı gelişmeler genel olarak yoksulluğu artırmaktadır. Bunun yanı sıra aile seviyesinde yaşanan uzun süreli hastalıklar, aile reisinin vefatı gibi ani olumsuzluklarda yoksulluğa sebep olmaktadır. Üretimin yetersiz olması, vergi sisteminin adaletsiz olması, yüksek faiz ve rant ekonomisi, piyasada tekelleşme ve kişilerin yetenek farklılıkları gibi etmenlerde yoksulluğun nedenleri arasında sayılabilir.

1.4 YOKSULLUĞUN TÜRLERİ

Yoksulluk tanımlamalarındaki farklar, yoksulluğu farklı türlere ayırarak farklı başlıklar altında ele almayı gerekli kılmıştır. Yoksulluk tanımlamalarına bakıldığında mutlak ve görel yoksulluk olarak iki temel ayırım bulunmakta ve ölçümler de daha çok bu ayrımlara göre yapılmaktadır. Farklı coğrafi durumlar, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, insan hakları gibi etmenler zamanla yoksulluğun farklı türlerinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Önceden yoksulluk için mutlak kriterler söz konusu iken, günümüzde bulunan durum ve yere göre değişkenlik gösteren göreceli kriterler de yoksulluğun tanımlanmasında etkili olmaktadır.

1.4.1 Mutlak Yoksulluk

Bireyin yaşamını devam ettirebilmesi için barınma, gıda, giyim gibi temel ihtiyaçlarının bilimsel olarak belirlenmiş olan miktardan daha düşük bir düzeyde gelire sahip olması durumu mutlak yoksulluk olarak tanımlanmaktadır. Yoksul ise belirlenen miktarın altında gelir seviyesine sahip birey olarak adlandırılmaktadır. Temel insani ihtiyaçlarını bile karşılayamayacak durumda olan bu kişiler birinci derecede yardıma muhtaç olarak algılanması gerekmektedir. Hatta bu durumda bulunan kişiye dışarıdan müdahale edilmediği zaman ölüm riskiyle bile karşılaşabilmektedir. Mutlak yoksulluk genellikle

gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde görülse de dünyanın her yerinde var olduğu aşikârdır.

Bireylerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan asgari düzeydeki gereksinimlerinin belirlenmesiyle mutlak yoksulluk ortaya çıkarılmaktadır. (Ensari, 2010: 9). 1\$'dan daha düşük gelir seviyesine sahip bireylerin sayısı şeklinde, ulusal gelir seviyelerinde bağımsız belirlenmektedir. Dünya Bankasına göre mutlak yoksul günlük kazancı en az 2400 kalori besini almaya yetmeyen kişilerdir. Belirlenen bu yoksulluk sınırı daha düşük seviyede hayatını devam ettirme imkânının olmadığı bir tüketim seviyesidir.

1.4.2 Göreli Yoksulluk

Temel gereksinimlerini mutlak olarak karşılayabilme gücü bulunan fakat kişisel kaynakların yetersizliği nedeniyle yaşadığı toplumun refah seviyesine ulaşamayan ve topluma sosyal açıdan katılımları kısıtlanmış olan kişiler Adam Smith'e göre göreli yoksullardır (Arpacıoğlu, 2012: 10). Dolayısıyla göreli yoksulluk, kişinin yaşamını toplumsal yapı içerisinde insanca sürdürebilmesi için gereken sağlık, eğitim, barınma, temiz gıda ve kültürel etkinlikler gibi sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının giderememesi durumudur. Göreli yoksulluk, yoksulluk kavramını bir eşitsizlik olgusu olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle de mutlak yoksulluğu yok etmek mümkün olsa bile göreli yoksulluğu yok etmek çok zordur.

Gelişmiş ülkelerde, mutlak yoksulluk geliştirmekte olan ülkelerdeki kadar yaygın olmadığı için çok fazla rastlanmamaktadır. Bundan dolayı gelişmiş ülkelerde yoksulluk söz konusu olduğunda daha çok göreli yoksulluk akla gelmektedir.

1.4.3 İnsani Yoksulluk

Yoksulluk ve yoksulluğun ölçülmesi için Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı(UNDP) tarafından bazı yöntemler geliştirilmiştir. İnsani yoksulluktan ilk defa 1997 yılında UNDP tarafından yayımlanan İnsanî Gelişim Raporunda söz edilmiştir. Söz konusu raporda; insanî gelişme kavramı, kişi başı gelir hesaplamalarının ötesinde özgürlük, kişilik, karakter, gibi unsurları ve insanın temel ihtiyaçlarına erişme seviyesini bir arada değerlendirmekte ve böylece kalkınma içindeki insanın rolünü ele almaya

çalışmaktadır. Tanım olarak insanî yoksulluk kavramı, kısa yaşam süresi, yetersiz beslenme, okur-yazarlık, önlenemez hastalıklara yakalanmak, ana-çocuk sağlığının yetersizliği gibi temel insani yeteneklerden/kapasiteden yoksun olma durumudur. Buna göre temel insan yeteneklerini devam ettirebilecek olan eğitim, iletişim, mal, hizmet, altyapı, enerji, hijyen, içme suyu - erişimin yokluğu ya da kısıtlanması yoksulluğun “insanî” boyutu olarak değerlendirilmektedir (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı [BİB], 2009: 11).

İnsani Gelişim Raporu’nda İnsani yoksulluğu ölçmek için ‘İnsani Yoksulluk Endeksi’ (Human Poverty Index) geliştirilmiş ve gelişmekte olan ülkeler için üç temel kriter ile ölçüm yapılmaktadır:

1. Eğitim: Okuma yazma bilmeyen nüfus yüzdesi
2. Yaşam süresi: 40 yaşın altındaki nüfus yüzdesi
3. Makul bir yaşam standardı:
  - Temel sağlık imkânlarından yoksun nüfus yüzdesi
  - Sağlıklı içme suyuna sahip olmayan nüfus yüzdesi
  - 5 yaşın altında olan ve yetersiz beslenen, bu nedenle ciddi seviyede düşük kilolu olan çocukların nüfus yüzdesinden oluşmaktadır (Taş ve Özcan, 2012: 25).

1.4.4 Subjektif Yoksulluk

Subjektif yoksulluk insanların tatmin düzeylerini baz alarak kendilerine yeterli gelecek bir gelire sahip olup olmadıkları beyanına göre tanımlanmaktadır (Dağdemir, 2002: 464). Subjektif yoksullukta yoksulluk bir süreç olarak tanımlanmakta ve asgari ihtiyaçların karşılanıp karşılanmaması konusunda karar kişilerin kendi kararlarına bırakılmıştır (Şenses, 2009: 93). Yoksulluk sınırı hesaplaması yapılırken bireylere ne kadar kazançları olursa geçim seviyelerinin; çok iyi, iyi, yeterli, yetersiz, kötü ve çok kötü olacağı gibi sorular sorulmaktadır. Bireylerin kendi hayat seviyelerine ait belirledikleri sınırlar, bu sorulara verdikleri yanıtları değerlendirerek, ortaya konulmaktadır.

Toplumun benimseyeceği bir asgari yaşam seviyesinin belirlenmesinde uzmanlar yerine bireylerin görüşlerinin dikkate alınması subjektif yaklaşımın en önemli katkısı olmuştur. Başka bir deyişle; toplumdaki yoksullar belirlenirken bireylerin kendilerini yoksul olarak görüp görmedikleri esas alınmaktadır.

1.5 YOKSULLUĞUN ÖLÇÜLMESİ

Yoksulluğun belirlenmesinde ilk aşama yoksulluk sınırını belirlemektir. Yoksulluk sınırı; bir toplumda yoksul olan bireylerle olmayanları birbirinden ayırmakta kullanılan izafi bir çizgidir. Yoksulluğun ölçmesinde ve sınıflandırılmasında en çok kullanılan yöntem Dünya Bankası tarafından geliştirilen yoksulluk sınırı (poverty line)dır. Yoksul olarak sınıflandırılan bir bireyin altında kalan yaşam standardı düzeyi yoksulluk sınırı olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntemle göre, normal bir bireyin hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan gıda tüketimi günlük asgari 2400 kilokalori (kcal) olarak belirlenmiştir (Öztürk ve Çetin, 2009: 2667). Dünya Bankası'na gündelik 2400 k/cal besini karşılamayan kişiler “mutlak yoksul” olarak tanımlanmıştır. Mutlak yoksulluk sınırı az gelişmiş ülkeler için kişi başına günde 1 dolar kabul edilirken, Latin Amerika ve Karaipler için bu sınır 2 dolar, Türkiye'nin içinde bulunduğu Doğu Avrupa ülkeleri için 4 dolar, gelişmiş sanayi ülkeleri içinse 14.4 dolar olarak belirlenmiştir.

Mutlak yoksulluğun ölçülmesinde tüketim kullanılırken, göreceli yoksulluk toplam geliri baz alır ve toplam geliri kaydedilen yoksulluk sınırının altında olan hane halkı yoksul olarak kabul edilir. Göreceli yoksulluk iki farklı şekilde hesaplanır. İlk olarak ortanca veya aritmetik ortalama kullanılarak bulunan ortalama gelir düzeyinin genellikle % 50'si alınarak belirlenir. Diğer bir yolda ise gelir dağılımı yüzdelerine göre yapılır, ülkedeki nüfusun gelir sıralaması alınır ve en düşük % 20 veya % 40'lık bir kısmı içinde yer alan kişiler yoksul olarak kabul edilir.

Geliştirilen yöntemlerden bir diğeri ise, birden fazla kıstasın birlikte değerlendirilmesiyle oluşturulan bileşik yoksulluk endeksleri aracılığıyla yoksulluğun belirlenmesidir. Gelir ve tüketim düzeylerinin tek başına yeterli kıstaslar olmayacağı düşüncesinden hareketle, gelir ve tüketim düzeylerine sağlık, eğitim gibi sosyoekonomik göstergelerin eklenmesi ile bileşik yoksulluk endeksleri oluşturulmuştur (Uçar, 2011: 19).

Geliştirilen bileşik endeksler arasında en işlevsel olanlarından biri, İnsani Gelişme Endeksidir. Endeks bilgiye erişim, iyi ve uzun yaşam ile iyi yaşam standardı esasına dayandırılan bir insani gelişme tanımını baz alarak aşağıda belirtilen alanlardaki göstergeleri hesaplamaktadır:

- Gelir (kişi başına düşen Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla [GSYİH]),

- Eğitim (bileşik okullaşma oranı ile yetişkin okuryazarlık oranı) ve
- Sağlık (doğumda yaşam beklentisi) (Uçar, 2011: 19).

1.6 YOKSULLUKLA İLGİLİ DİĞER KAVRAMLAR

1.6.1 Çalışan Yoksullar

Genel olarak iş sahibi olan kişilerin yoksulluk statüsünden kurtulacağı düşünülür. Ancak çalışan yoksullar sınıfına dâhil edilen kişilerin, hane halkı sayısına ve toplam hane gelirlerine bakılığında gelirleri yoksulluk sınırının altında kalmaktadır.

UNCHS (Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı) çalışan yoksulların en temel özelliği olarak; eğitim düzeyi düşüklüğü ve vasıfsız işgücünü göstermektedir (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 2000: 105). Bir başka tanımda ise çalışan yoksullar, işgücü piyasasında (iş arama, çalışma faaliyetleri gibi) en az yılda 27 hafta harcayan fakat buna rağmen yoksulluk sınırını aşamayan kişiler olarak tanımlanmaktadır (Kanyılmaz, 2007: 787).

Düşük ücretli çalışmak bireysel bir özellik olarak belirirken, çalışan yoksulluğu hane halkı ile ilintilidir. Örneğin aynı düzeyde ücret alan iki çalışandan birisi çalışan yoksul olarak nitelenebilirken, bir diğeri çalışan yoksul sınıflandırmasının dışında kalabilmektedir. Bu durumun nedeni bu çalışanların hane halkı yapılarındaki ve toplam hane gelirindeki farklılıklardır. Hanede kaç kişinin olduğu, bunların kaçının çalıştığı ve hanenin çeşitli kaynaklardan elde ettiği toplam gelir miktarı çalışan yoksulluğunun ortaya çıkmasında etkilidir.

1.6.2 Sosyal Dışlanma

Sosyal dışlanma, bireylerin yoksulluk, temel eğitim/becerilerden mahrumiyet ya da ayrımcılık dolayısıyla, toplumun dışına itilmeleri ve toplumsal hayata dilediklerince katılamamaları durumunu belirtmektedir. Sosyal olarak dışlanmış gruplar eğitim/öğretim, gelir getirici faaliyetlere, emek piyasaları gibi imkânlarla ulaşmada sıkıntı çekmekte, toplumsal ve sosyal ağların kurulmasında da engellerle karşılaşmaktadır; ayrıca bu kişiler kendi hayatları hakkında bile karar alma konusunda aciz hissedecek kadar güçsüzdürler.

Sosyal dışlanmışlık her zaman yoksul olmayı gerektirmez, örneğin göçmenler, azınlıklar ve çocuklar yoksul olmamalarına rağmen toplumdan dışlanmış olabilirler. Aylık geliri muhtaçlık sınırının üzerinde olmasına rağmen eğitim, sağlık, sosyal haklar ve demokrasi gibi tüketim ve gelir harcaması dışındaki ölçütler baz alındığında yoksun olarak değerlendirilebilecek kişilere rastlanabileceği gibi, geliri bu sınırın çok altında olmasına rağmen işgücü piyasasına katılma ve bir takım fiziksel kaynaklara erişebilme imkanı olan, rahat sayılabilen bir hayat devam ettirebilen bireylerde olmaktadır.

1.6.3 Yoksulluk Kültürü

Yoksulluk kültürü; tarihsel süreç içinde yoksulluğa maruz kalmış grupların ortak inanç, değerler ve kültür sistemlerinin kurumlaşması sürecidir (Aydın, 2007: 14). Yoksulluk kültürü görüşü, yoksul bireyi suçlayan popüler görüşten farklı olarak, yoksulluğun bireyin sadece kendi özelliklerinden kaynaklanamayacağını, yoksul bireyin içinde bulunduğu olumsuz şartlardan etkilendiğini ve yetişkin konuma geldiğinde içinde yaşadığı kötü ortamın değer ve kalıplarını değiştirilemez bir biçimde benimsediğinden yoksulluk döngüsünden kurtulamadığını öne sürer. Yoksulluk içinde yaşayanlar, orta ve üst tabakalara nazaran toplumun kuralları ile bütünleşmemektedirler.

Yoksulluk kültürü, yoksulluktan farklı dört önemli ayırt edici özellik içermektedir.

1. Toplumunu oluşturan kurum ve değerler sistemine karşı bir kopukluk ve umursamazlığı yansıtır.
2. Sağlıklı bir toplumsal yapı için gerekli olan öğütlenme tutkusu yoksulluk kültürü yaşayanlarda son derece zayıf düzeydedir.
3. İnsanlar, yalnızca tek bir hedefe yönelmişler, tüm direnç ve iradelerini geçimlerini sağlamaya karınlarını doyurmaya yöneltmişlerdir. Biyolojik bir savaş, yaşam biçimlerini oluşturmaktadır.
4. Geleceğe yönelik tasarımları, beklentileri, emellerini tamamen yitirmişlerdir, onlar için yarın yok gibidir (Aydın, 2007: 15).

1.7 DÜNYA'DA YOKSULLUK

Dünya, zenginliğinin yanı sıra şiddetli ve derin bir yoksullukla karşı karşıyadır. Dünyada ki toplam mal ve hizmetlerin % 70'ini üreten ve toplam kazancın % 70'ini

elinde bulunduran kesim dünya nüfusunun % 10'unu oluşturmaktadır. Bu da yaklaşık olarak kişi başına yıllık ortalama 30,000 ABD Dolarına tekabül etmektedir. Diğer taraftan 7 milyar olan dünya nüfusunun 3,4 milyarı, neredeyse yarısı günlük 2 dolarlık yoksulluk sınırının altında yaşamlarını sürdürmektedirler. Yoksulluk sınırı altında kalan bu nüfusun 1,4 milyarı ise (yaklaşık beşte biri), günlük 1 dolarlık sınırın altında hayatlarını devam ettirmek zorunda kalmaktadır. Yoksul ülkelerde 100 çocuk arasından 5'in üzerinde bir oranda çocuk 5 yaşına ulaşamazken, zengin ülkelerde ise 100 çocuk arasından 1'den daha az oranda çocuk beş yaşına ulaşamamaktadır. Fakir ülkelerde beş yaşın altındaki çocuk nüfusunun % 50'si yetersiz beslenme ile karşı karşıya iken, zengin ülkelerde beş yaşın altındaki çocuk nüfusunun % 5'i yetersiz beslenme ile karşı karşıyadır. Dünyada ki en zengin 20 devletin geliri, en fakir 20 devletin gelirinden 37 kat daha büyüktür ve son kırk yılda bu fark iki katına çıkmıştır. Yoksulluğun dünya genelinde ulaştığı bu seviye sadece UNDP ve Dünya Bankasının yayınladığı veriler dışında, yerel düzeyde yapılan çalışmalardan da gözlemlenebilmektedir.

Tablo 1. Kişi Başına Düşen Milli Gelir Seviyeleri Bakımından Dünyada ki En Zengin ve En Yoksul 10 Ülke

En Zengin 10 Ülke	Kişi Başı Milli Gelir \$	En Yoksul 10 Ülke	Kişi Başı Milli Gelir \$
Norveç	58500	Malavi	830
Singapur	46940	Togo	820
ABD	46870	Mozambik	770
İsviçre	46460	Sierra Leone	750
Hong Kong	43960	Orta Afrika Cum.	730
Avusturya	37680	Nijer	680
İrlanda	37350	Eritre	630
Danimarka	37280	Brondi	380
Kanada	36220	Liberya	300
Finlandiya	356600	Kongo Dem. Cum.	290

Kaynak: World Bank, World Development Report 2010.

Bu tabloda en zengin ve en yoksul 10 ülkenin kişi başına düşen GSMH rakamları gösterilmektedir. En zengin ülkeler arasında kişi başına düşen milli geliri 58500 dolar olan Norveç'in birinci sırada olduğu görülmektedir. En yoksul ülkeler arasında kişi başına düşen milli gelirin en yüksek olduğu 830 dolar ile Malavi iken, en düşük 290 dolar ile Kongo Demokratik Cumhuriyeti'dir Kongo Demokratik Cumhuriyeti ile

Norveç kıyaslandığında oranlar arasında uçurumun olduğu görülmektedir. GSMH açısından dünyanın en yoksul bölgesi en zengin bölgesinden yaklaşık 200 kat daha küçüktür (Arpacıoğlu ve Yıldırım, 2011: 65). Böylelikle ülkeler arasındaki gelir farkının büyüklüğü, yoksulluğun küresel bir boyutu olarak gözler önüne serilmektedir.

Tablo 2. Dünyada Günde 1.25 \$'dan Daha Az Gelirle Yaşayan Yoksul Nüfus (Milyon)

Bölge	1990	2005	2015f	2020f
D.Asya & Pasifik	873	317	120	83
(Sadece Çin'de)	683	208	70	56
Güney Asya	579	595	388	352
(Sadece Hindistan'da)	435	456	295	268
Orta Doğu & Kuzey Afrika	10	11	6	6
Alt Sahra Afrika'sı	296	387	366	352
Avrupa & Merkezi Asya	9	16	7	5
Latin Amerika & Karayipler	50	45	30	27
Toplam	1,817	1,371	918	826

Not: f'ler tahmin edilen değerleri ifade etmektedir.

Kaynak: World Bank, Global Economic Prospects, Trade, Regionalism and Development (2005)

Tablo 3: Dünyada Bulunan Yoksulluk (%) Oranları 1990-2020f

Bölge	1990	2005	2015f	2020f
D.Asya & Pasifik	54.7	16.8	5.9	4.0
(Sadece Çin'de)	60.2	15.9	5.1	4.0
Güney Asya	51.7	40.3	22.8	19.4
(Sadece Hindistan'da)	51.3	42.6	23.6	2.3
Orta Doğu & Kuzey Afrika	4.3	3.6	1.8	1.5
Alt Sahra Afrika'sı	57.6	50.9	38.0	32.8
Avrupa & Merkezi Asya	2.0	3.7	1.7	1.2
Latin Amerika & Karayipler	11.3	8.2	5.0	4.3
Toplam	41.7	25.2	15.0	12.8

Not: f'ler tahmin edilen değerleri ifade etmektedir.

Kaynak: World Bank, Global Economic Prospects, Trade, Regionalism and Development (2005).

1990 yılına bakıldığında günlük kazancı 1.25 dolardan düşük olan yoksul bireylerin toplam dünya nüfusuna oranı % 41,7 iken, 2005 yılına gelindiğinde bu oran % 25,2'ye düşmektedir. Bu oranın 2015 yılında % 15'e ve 2020 yılında ise % 12,8'e gerileyeceği tahmin edilmektedir.

1990 yılı itibariyle yoksulluğun en şiddetli yaşandığı bölge, Alt Sahra Afrika'sıdır. Ülkede nüfusun yarısından fazlası yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. 2005 yılında yaklaşık % 51 olan yoksul oranın 2015 yılında % 38'e, 2020 yılında % 32,8'e gerileyeceği tahmin edilmektedir.

Bazı dünya gerçeklerine bakıldığında, dünyanın karşılaşmış olduğu yoksulluk ve gelir dağılımındaki adaletsizlik sorununun önemi tüm açıklığı ile gözler önüne serilecektir:

- Dünya nüfusunun yarısı -neredeyse 3,5 milyar insan- günlük 2 doların altında gelire sahip.
- Dünyanın en varlıklı 3 insanının toplam serveti, dünyada ki en yoksul 48 ülkenin GSM Hâsılasından daha fazladır.
- En yoksul 2,5 milyar insanın serveti sadece birkaç yüz zengininkine eşit.
- Dünya mallarının % 86'sını gelişmiş ülkelerdeki nüfusun % 20'si tüketiyor.
- Dünyada ki en zengin ülke, gelişmiş ülkeler arasında yoksul ile zengin farkının en büyük olduğu ülke.
- UNICEF'e göre, bir günde 30.000 çocuk yoksulluk nedeniyle hayatını kaybediyor.
- Dünyadaki bütün çocukların okula gidebilmesi için bir yılda silaha yatırılan paranın % 1'inden daha yetmektedir.
- 121 milyon çocuk temel eğitim imkânlarından faydalanamamaktadır.
- 2,2 milyar çocuktan 1 milyarı yoksulluk içinde yaşamaktadır.
- Gelişmekte olan ülkelerde bulunan 2,6 milyar insan temel sağlık hizmetlerine, 1,1 milyar insan da yeteri kadar suya ulaşamamaktadır.
- Yalnızca Amerika Birleşik Devletlerinde kozmetik sektörüne bir yılda 8 milyar \$, Avrupa ve Amerika'da evcil hayvanlara 17 milyar \$ harcama yapılırken tüm dünyaya temel eğitim verilebilmesi için gereken para 6 milyar \$'dır (Gündoğan, 2008: 45).

Bu liste çok fazla uzatılabilir, ancak bu kadarı bile, dünyanın yaşadığı yoksulluk ve gelir dağılımındaki adaletsizlik sorununun büyüklüğünü göstermek için yeterli olacaktır.

1.8 TÜRKİYE'DE YOKSULLUK

Türkiye’de de, dünya’da olduğu gibi yoksulluk yeni ortaya çıkmış bir sorun olmamakla birlikte, son yıllarda gündemi işgal etmeye bağlayan ve ilgi odağı olan bir konu haline gelmiştir. Bunun sebebi, yoksulluğun geçmişteki birtakım sosyal yapı ve politikalarla, başa çıkılma olasılığı daha yüksek bir sorun olmasından, günümüzde daha tehditkâr bir yapı sergilemesi noktasındaki dönüşümü ve dünya çapında yoksulluk konusuna artan önem olarak görülebilir.

Genel olarak bakıldığında işsizlik, ülkede yaşanan ekonomik krizler, sosyal güvenceye sahip olmama, yoksul bireylerin özellikleri, gelir dağılımındaki adaletsizlik ve uygulanan bazı ekonomik politikalar gibi çeşitli nedenler ülkemizde yoksulluğun ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Türkiye’de yaşanan ekonomik gelişmeler ülkenin yoksulluk profilini neredeyse tamamen değiştirmiştir. 1980’li yıllardan itibaren yoksul ile zengin bireyler arasındaki farkın uçurum denecek büyüklüğe ulaşmasının nedeni ise gelirin eşit dağıldığı bir ülke olmaktan çıkılması gösterilebilir. 1980 öncesinde kırsal bölgelerde yaygın olan yoksulluk, 1990’larda köyden kente zorunlu göçün yaşanmasıyla kendisini göstermeye başlamış ve 1990’ların sonlarına doğru yoksulluk ve yoksullukla ilgili tartışmalar gündemde yer almıştır.

Türkiye’yi de yakından ilgilendirmekte olan bir konu da, uluslararası platformlarda genellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bakımından yoksullaşma nedeni olarak gösterilen yolsuzluklardır. Yoksullukla mücadele programlarının, kayıt dışı ekonominin ortaya çıkmasına ve devam ettirilmesine neden olan, gelir dağılımındaki adaletsizliğin artmasına ve mali kaynaklarının kısıtlı olduğu ülkede ekonomik kayıplara yol açan yolsuzluklarla mücadele programları ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

TÜİK’in ekim ayında açıklanan 2016 yılı araştırma sonuçlarına göre, eş değer hane halkı kullanılabilir gelirinin yüzde 60’ı baz alınarak oluşturulan ve yoksulluk sınırına göre hesaplanan yoksulluk oranı, Türkiye’de 2015 yılında yüzde 21,9 iken 2016 yılında bu oranın yüzde 21,2’ye gerilediği görüldü. Kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 60’ı baz alınarak oluşturulan yoksulluk sınırına göre, en yüksek yoksulluk oranına sahip ülke, yüzde 25,5 ile Sırbistan olurken, bu ülkeyi yüzde 25,3 ile Romanya ve yüzde 22,9 ile Bulgaristan takip etti.

Seçilmiş Avrupa Birliği (AB) ülkeleri içinde en düşük yoksulluk oranı yüzde 9,7 ile Çek Cumhuriyeti'nde görülürken, bu ülkeyi yüzde 11,6 yoksulluk oranıyla Finlandiya ve yüzde 11,9 ile Danimarka'nın izlediği görüldü. Öte yandan 1 yıl öncesine göre, yoksulluk oranında en fazla düşüşün olduğu ülke 0,8 ile Finlandiya olurken, bu ülkeyi 0,7 azalışla Türkiye, İngiltere ve Letonya'nın izlediği belirlendi.

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de yoksulluk, üzerinde durulması gereken önemli bir meseledir. Ülkemizin toplumsal yapısı ve geri bırakılmış bir ülke olması nedeniyle yoksulluğun boyutları zamanla artmakta ve baş edilemez bir hal almaktadır. Ülkemizdeki nüfusun büyük bir bölümü yoksullukla mücadele etmektedir ve artık yoksulluğun getirmiş olduğu yoksunluklarında üstesinden gelinmesi çok zor duruma gelmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

YOKSULLUKLA MÜCADELE DE TÜRKİYE’DE Kİ SOSYAL YARDIM FAALİYETLERİ

Bir toplumdaki muhtaç durumda bulunan bireylere yapılan nakdi ve ayni yardımlar, sosyal yardım kavramıyla açıklanmaktadır. Cumhuriyetin ilan edilmesinin ardından resmi olarak sosyal yardımlar genellikle ücretsiz tedavi ve tıbbi bakım ile sınırlı kalmıştır. 1920’lerde başlayan sosyal yardım politikaları, ülkenin gelişmesine paralel olarak artış-azalış eğilimleri göstermiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan günümüze kadar olan süreçte sürekli olarak siyasi, sosyal ve ekonomik krizler ile karşılaşmıştır. Bu durum bir sosyal politika aracı olan sosyal yardım politikalarının önem kazanmasına yol açmıştır.

2.1 CUMHURİYET DÖNEMİNDE SOSYAL YARDIMLAR

2.1.1 1920-1945 Yılları Arasında Sosyal Yardımlar

Cumhuriyetin kuruluşunun ilk dönemlerinde toplumda yardıma gereksinim duyan kişilerin ihtiyaçlarının karşılanması ve sosyal yardımların gerçekleştirilmesi için düzenli bir teşkilat kurulmamıştır. Fakat ilerleyen tarihlerde sosyal yardım alanında çıkarılan kanunlarla bazı düzenlemeler yapılmıştır.

Bu dönemde ilk önemli adım olarak 1920 yılında Vekiller Heyeti içinde Sağlık ve Sosyal Yardımlar Bakanlığı’na yer verilmiştir (Atalay, 1999: 6). 1921 yılında Himaye-i Etfal Cemiyeti kurulmuş; korunmaya muhtaç çocukların bakımlarını bu kurum üstlenmiştir. 1935 yılına gelindiğinde ise Himaye-i Eftal Cemiyeti’nin adı Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu olarak değiştirilmiştir. 1924 yılında çıkarılan 442 sayılı Köy Kanunu ve 1930 yılında 1580 sayılı Belediyeler Kanunu kabul edilmiş ve bu kanunlar köylere ve belediyelere sosyal yardım konusunda görevler yüklenmiştir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurumu [DDK], 2009: 112).

1934 yılında yürürlüğe giren 2510 sayılı İskân Kanunu kapsamında, Türkiye’de iskân edilenlere (muhacirler, mülteciler, göçebeler vb.) yönelik olarak devletçe yapılacak sosyal yardımlar düzenlenmiştir (T.C. Cumhurbaşkanlığı DDK., 2009: 114). 1937

yılında çıkarılan İş Kanununda da devletin işçilere yönelik sosyal yardımlarda bulunmasına değinilmiştir.

Görüldüğü üzere bu dönemde devlet sosyal yardımı bizzat uygulamaktansa bazı kanunlar çıkarma yoluna gitmiştir. Bu dönemin ağır savaşların hemen sonrasını kapsamaması ve ülkenin ekonomik olarak iyi durumda olmaması bunun en büyük nedenleri arasındadır.

2.1.2 1945-1980 Yılları Arasında Sosyal Yardımlar

Çok partili döneme kadar olan süreçte ve 1961 Anayasasına kadar sosyal yardım alanında dikkate değer adımlar atılamamıştır. Bunun yerine bu dönemde de sosyal yardım uygulamaları yerine bazı kanuni düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Bundan sonraki dönemler de ise sosyal yardım alanında ilk ciddi politikalar yapılmaya ve uygulamaya koyulmaya başlanmıştır.

1959 yılında alanda araştırma yapmak için 7355 sayılı kanunla Sosyal Hizmet Enstitüsü kurulmuş, sosyal hizmet eğitimi vermek üzere 1961 yılında Sosyal Hizmetler Akademisi açılmış ve 1963 yılına gelindiğinde ise Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bünyesinde uygulama amaçlı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

1968 yılında, Milli Mücadele ve benzeri önemli görevlerde vazifelerde bulunmuş olanlara yönelik sosyal yardımlar 1005 sayılı Kanun ile düzenlenmiş ve Milli Mücadele'ye katılmış ve İstiklal Madalyası almış olanlara ve Kore Savaşı'na 60 fiilen katılmış Türk vatandaşlarına aylık bağlanmaya başlanılmıştır (Arıcı, 1999: 309).

65 yaşını doldurmuş, güçsüz, kimsesiz, muhtaç Türk vatandaşlarına aylık bağlanması 2022 sayılı yasa ile 1976 yılında kararlaştırılmıştır. En geniş çaplı kamu sosyal güvenlik harcaması olarak bilinen "65 yaş aylığı" bu dönemde sosyal yardım alanındaki en önemli gelişmelerden biri olmuştur.

2.1.3 1980-2000 Yılları Arasında Sosyal Yardımlar

Sosyal devletin gerekliliklerinden biri de sosyal yardımlardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin insan haklarına saygılı, sosyal bir hukuk devleti olduğuna 1982 Anayasasının 2. maddesinde yer verilmiştir. Anayasanın belirtilen bu maddesinde devletin 'insan haklarına saygılı devlet olma' özelliği düzenlenirken, devlete bir insan hakkı olan sosyal

yardımı sağlama ve bu konuda ihtiyaç duyulan düzenlemeleri yapma sorumluluğu yüklemektedir. Bu dönemde de devlet yine sosyal yardım alanında çeşitli kurumlar ve kanuni adımlar ile sosyal politikalar uygulamaya devam etmiştir.

1983 yılında 2828 sayılı ‘Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu kabul edilmiştir. Bu kurumda yetiştirme yurtları, kimsesiz çocuklar için bakım evleri ve yuva, yaşlılar için huzur evleri, sakatlar için özel bakım evleri, sevgi evleri, koruyucu aile, çocuk edinme gibi hizmetler verilmektedir (BİB, 2009: 85).

Söz konusu dönemde sosyal yardımlar alanındaki en büyük gelişme 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile 1986 yılında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’nun kurulması olmuştur. Bu yasa kabul edilerek, Başbakanlığa bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’nun kurulması öngörülmüştür. Bu yasa, yardıma muhtaç durumda olanları kapsanmış ve fon kaynaklarının ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için il ve ilçelerde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kurulması öngörülmüştür. 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu’nun 14.06.1986 tarihinde yürürlüğe girmesiyle öngörülen sosyal yardım sistemi çerçevesinde Fon kaynakları kullanılarak yardıma muhtaç olanlara yönelik sosyal yardım faaliyetleri gerçekleştirilmiştir (T.C. Cumhurbaşkanlığı D.D.K., 2009: 120).

3816 sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun’un 1992 yılında çıkarılması bu dönemde yapılan en önemli uygulamalardan birisi olmuştur. Bu Kanunla herhangi bir sosyal güvencesi olmayan ve sağlık hizmeti giderlerini karşılayacak maddi durumu iyi olmayan kişilerin sağlık hizmeti giderleri Devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. 4341 sayılı Muhtaç Erbaş ve Er Ailelerinin Ücretsiz Tedavisi Hakkında Kanun’un 1998 yılında kabul edilmesi ile de benzer bir uygulama muhtaç erbaş ve erlerin aileleri için getirilmiş ve bunların sağlık hizmetlerine yönelik masraflarının Devlet tarafından karşılanması sağlanmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı D.D.K., 2009: 121).

2.1.4 2000 ve Sonrası Dönemde Sosyal Yardımlar

2004 tarihinde 5263 sayılı yasanın kabul edilmesiyle Başbakanlığa bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü kurulmuş ve Sosyal Yardımlaşma ve

Dayanışma Vakıflarının daha etkin olması hedeflenmiştir (DDK, 2006: 3). 5502 sayılı ‘‘Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu’’ ile 2006 tarihinde yürürlüğe giren yeşil kart görevi SGK’ ya devredilmiştir.

2011 tarihinde ‘‘Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname’’nin yürürlüğe girmesiyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuş ve önceki yıllarda Devlet Bakanlığı bünyesinde yer almakta olan sosyal yardımlar bu kurum bünyesinde toplanmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kurulmasını öngören 633 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle Sosyal Güvenlik Kurumu Primsiz Ödemeler Genel Müdürlüğü kapatılmış ve 2022 sayılı kanun kapsamında olan engelli aylığı engelli, yakını aylığı ve yaş aylığı ile ilgili iş ve işlemler Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne aktarılmıştır.

Genel Sağlık Sigortasının 2012 yılında hayata geçirilmesiyle birlikte Yeşil kart uygulamasına son verilmiş, Genel Sağlık Sigortası gelir testi işlemleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na devredilmiştir.

2.2 SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMAYI TEŞVİK FONU

1980 sonrasında izlenen neo-liberal ekonomi politikaları, Türkiye’de de diğer gelişmekte olan ülkelerde yaşanan sorunların yaşanmasına neden olmuş, işsizlik, adaletsiz gelir dağılımı, yoksulluk, refah kaybı gibi durumları ortaya çıkarmıştır.

Söz konusu dönemde uluslararası kuruluşların yoksulluk konusuyla ilgilenmediği, dikkatlerini daha çok maliye ve sıkı para politikalarına yönlendirdikleri görülmektedir. Bunun sonucunda da işsizlik, buna bağlı olarak da yoksulluk artmış ve bu alanda uygulanabilecek politikalar gündemde yer almaya başlamıştır. Dünya Bankası, neo-liberal politikaların ortaya çıkardığı söz konusu sorunlar karşısında gösterilen duyarsızlığın sonucu olarak çözüm arayışlarına gitmiş ve sosyal fonları dünya gündemine getirmiştir. Dünya Bankası Bolivya’da Acil Sosyal Fonu, Hindistan’da Ulusal Yenileme Fonu, Brezilya’da Acil Toplumsal İhtiyaçlar Fonu gibi kuruluşlar aracılığıyla yoksulluğu azaltma projelerini uygulamaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye’de de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ve bu çerçevede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kurulmuştur.

14.06.1986 tarih ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu; fakir ve ihtiyaç sahibi olan,

kanunla kurulan sosyal güvenlik kuruluşlarına bağlı olmayan kişilerle, en ufak bir eğitim imkânı ya da yardımla üretken hale geçebilecek veya topluma yararlı hale gelecek bireylere yardım etmek ve gelir dağılımının adil bir biçimde yapılmasını sağlamak ve yardımlaşmayı teşvik etmek amacıyla Sosyal Yardımlaşmayı ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kurulmuştur (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019).

SYDTF'nin amacı, yoksul durumda olan yani fakru zaruret halinde olup geçinmekte güçlük çeken bireyler ve ailelerle, gerektiği durumlarda ne amaçla olursa olsun ülkemize gelmiş olan veya kabul edilen yoksul insanlara yardım hizmeti sunmak, sosyal hayat içerisindeki huzursuzluğu azaltıcı yönde gelir dağılımını dengeleyici tedbirler almak, sosyal adaleti sağlamaya çalışmak, yardımlaşma ve dayanışma olgusunun insanlar arasında yayılmasını sağlamak şeklinde belirtilmiştir. SYDTF'nin vizyonu ise; gıda, barınma, sağlık, eğitim gibi en önemli sosyal yardımlar dışında diğer tüm yardımların da etkili bir biçimde yürütülmesini sağlayacak yeni siyasi politikalar belirlemek ve bu politikaların uygulamaya geçirilmesiyle birlikte yoksullukla mücadelenin alanını genişletmek şeklindedir (SYDGM, 2009: 107).

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu Kurulu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu Yönetmeliği'nin 17.07.1986 tarihinde yürürlüğe girmesiyle fonu yönetmek ve fonda toplanan gelirlerin vakıflara dağıtımını konusunda kararlar vermek amacıyla oluşturulmuştur. SYDT Fonunun karar organı "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu"dur. Fon Kurulu, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanının başkanlığında, Bakanlığımız, Sağlık, Maliye ve İçişleri Bakanlıkları müsteşarları ile Vakıflar Genel Müdürü ve Sosyal Yardımlar Genel Müdüründen oluşmaktadır. Fon Kurulu ayda bir defa olağan olarak toplanır. Fon Kurulu Bakanın isteği ile her zaman olağanüstü olarak toplanabilir. Fon Kurulu salt çoğunlukla toplanmakta ve toplantıya katılan üyelerin oy çokluğu ile karar alınmaktadır. Cumhurbaşkanı onayının ardından Fon Kurulu kararları yürürlüğe girer. Kurulun sekretarya hizmetleri Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilir.

SYDTF'nin çalışmalarında karar organı olan bu kurulun görevleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulu'nun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te şu şekilde belirtilmiştir:

- ✓ Fonda toplanan kaynakların, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları ve Bakanlık tarafından uygulanacak sosyal yardım program ve projeleri ile yatırım programları çerçevesinde dağıtım önceliklerini belirlemek ve dağıtımına karar vermek,
- ✓ İl ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarında çalıştırılacak personelin nitelikleri ile özlük hakları ve diğer hususlarla ilgili belirlenecek kriterleri görüşmek ve karara bağlamak,
- ✓ İl ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları ile diğer kurum ve kuruluşlardan gelen sosyal yardım amaçlı talep ve teklifleri değerlendirmek,
- ✓ Toplumda dayanışma ve paylaşma bilincini geliştirmek ve desteklemek üzere bilimsel, sosyal ve kültürel programlar ve projeler önermek, hazırlanan projelere destek sağlamaktır.

Fon gelirleri, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından açılan bir hesapta toplanmaktadır. Fon'da toplanan miktarın gelirlerin toplanmasındaki aksaklıkların sekreteryaya bildirilmesi ve sekreteryanın talimatı doğrultusunda vakıfların mahalli hesaplarına geciktirmeksizin aktarılması Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından sağlanmaktadır. Fonun gelirlerinin sağlandığı kaynaklar ise şunlardır;

- Kanun ve Kararnamelerle kurulu bulunan veya kurulacak olan fonlardan Bakanlar Kurulu kararıyla % 10'a kadar aktarılacak miktarlar,
- Trafik para cezalarının % 50'si,
- Bütçeye konulacak ödenekler,
- Gelir ve kurumlar vergisi tahsilât toplamının % 2,8'i,
- RTÜK gelirlerinin % 15'i,
- Her nevi bağış ve yardımlar ve diğer gelirler (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019).

Fonda toplanan kaynaklar, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından Fon Kurulu kararları doğrultusunda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına aktarılmakta ve yardımlar ülkedeki tüm il ve ilçelerde bulunan 1002 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığıyla yürütülmektedir. Kaynakların aktarılmasında il ve ilçelerin gelişmişlik düzeyleri dikkate alınmakta, bunun yanında İhtiyaç sahiplerine verilmek üzere yerel merkezlerdeki vakıflara yapılacak transferlerde o bölgenin nüfusu, vakıflara yapılan hibelerin miktarı, gerekli koşulların sağlanması

durumunda atıl durumdan üretkenliğe geçiş yapabilecek şahıslara ödeme yapılması için söz konusu bölgenin işsizlik durumu, vakıflarca yardımlaşmayı özendirecek programlar baz alınmaktadır.

2.3 SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun idari işleri kuruluşundan 09.12.2004 tarihine kadar Başbakanlık bünyesinde faaliyet gösteren bir birim olan Fon Genel Sekreterliği tarafından yürütülmüştür. Fon Genel Sekreterliği, 01.12.2004 tarihinde 5263 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun kabul edilip, 09.12.2004 tarihinde de Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle Başbakanlığa bağlı bir Genel Müdürlük olarak kurumsal bir yapıya kavuşmuştur (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019).

Fon idaresinin, Başbakanlığa bağlı bir Genel Müdürlük olarak teşkilatlandırılmasıyla hâlihazırda sosyal yardım faaliyetlerinin sosyal ve maddi yoksunluk içerisindeki vatandaşlara daha hızlı ve daha kolay bir şekilde ulaştırılması hedeflenmiştir. Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün temel amacı ise; yoksullukla mücadele alanında strateji geliştirmek, sosyal yardım yararlanıcılarını nesnel ölçütlere göre belirleyerek ihtiyaç temelinde verilen tüm sosyal yardımları tek merkezde birleştirmek, adil bir gelir dağılımını sağlamak amacıyla yoksul ve muhtaç vatandaşlarımızı düzenli sosyal yardımlar ile güçlendirmek, çalışabilir durumdaki sosyal yardım yararlanıcılarının kendi alın terleriyle geçinmelerini sağlamaktır.

03.06.2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 inci maddesine göre Genel Müdürlüğün görevleri şunlardır:

- Yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlar alanında ulusal düzeyde uygulanacak politika ve stratejilerin oluşturulması çalışmalarını koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek,
- 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun amaçlarını gerçekleştirmek ve uygulanmasını sağlamak için gerekli idarî ve malî tedbirleri almak,

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun gelirlerini zamanında toplamak, toplanan gelirlerin yerinde, zamanında ve ihtiyaçlara göre kullanılmasını sağlamak,
- 3294 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan vakıfların harcamalarını, iş ve işlemlerini araştırmak, incelemek, izlemek ve denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usul ve esasları ile sosyal yardım programlarının ölçütlerini belirlemek,
- Mevzuatta kamu kaynaklarıyla yardım yapılması öngörülen kişilere aylık, tazminat, ücret, yardım veya başka bir ad altında yapılacak her türlü sosyal yardımın ödenmesi ve anılan yardım ve ödemelerin veri tabanına işlenerek izlenmesi ile ilgili işleri diğer birimler ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içinde yerine getirmek; diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılmakta olan her türlü sosyal yardım ve ödemelerin veri tabanında izlenmesine ilişkin işlemleri yürütmek,
- Yoksullukla mücadeleye ve Genel Müdürlüğün görev alanına giren diğer konulara ilişkin olarak araştırma ve incelemeler yapmak, proje hazırlamak ve uygulamak,
- Yoksullukla mücadele alanında uluslararası gelişme ve uygulamaları izlemek, değerlendirmek, ülkemiz açısından yararlı görülen modelleri uygulamaya koymak,
- Sosyal Yardımlar Bilgi Sistemi ile ilgili işleri yürütmek,
- Sosyal yardımlaşma ve dayanışma kültürünü kökleştirici çalışmalar yapmak, geniş kitleleri kapsayan yardım kampanyalarını koordine etmek ve desteklemek,
- Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019).

2.3.1 Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü Teşkilat Yapısı

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 08.06.2011 tarihinde resmi gazetede yayımlanmasıyla ile kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bünyesinde faaliyetlerini sürdürmekteyken 10.07.2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ana hizmet birimi olarak yeniden yapılandırılmıştır (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019). Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'nde teşkilat yapısı bir Genel Müdür, üç Genel Müdür Yardımcısı, Fon Kurulu Sekretaryası ve Daire Başkanlıklarından oluşmaktadır.

Fon Kurulu Sekretaryasının görevleri; Fon Kurulunun toplantı duyurusunu ve çağrısını yapmak, gündemini hazırlamak, Fon Kurulunun aldığı kararlar doğrultusunda yazılı kurul kararını oluşturmak, Fon Kurulu kararlarını Fon Kurulu Başkanı ve üyelerinin imzasına sunmak, Başbakan tarafından onaylanan Fon Kurulu kararlarının birer örneğini Fon Kurulu Başkanı ve üyelerine sunmak ve Genel Müdürlük birimlerine intikal ettirmek, Fon Kurulu kararlarının basılı ve manyetik ortamda arşivlenmesini sağlamak, Genel Müdürlük makamınca verilen diğer görevleri yerine getirmektir.

Genel Müdürlüğün Daire Başkanlıkları ve bağlı birimler şu şekildedir:

- Aile Yardımları Daire Başkanlığı
  1. Yakacak ve Gıda Yardımları Birimi
  2. Eğitim Yardımları Birimi
  3. Özel Amaçlı Yardımlar Birimi
- Araştırma-Geliştirme ve Tanıtım Daire Başkanlığı
  1. Araştırma ve Strateji Birimi
  2. Performans ve İstatistik Birimi
  3. Yönetim Bilgi Sistemleri Birimi
  4. Mevzuat Takip Birimi
  5. Tanıtım Birimi
- Barınma Yardımları Daire Başkanlığı
  1. Barınma Yardımları Birimi
  2. Sosyal Konut Birimi
  3. Öğrenci Yurdu Birimi
  4. İzleme Birimi
- Engelli ve Yaşlı Yardımları Daire Başkanlığı
  1. Ödeme, Otomasyon ve İstatistik Birimi
  2. Mevzuat ve Görüş Birimi
  3. Bilgilendirme ve Koordinasyon Birimi
- İstihdam Daire Başkanlığı
  1. Araştırma Birimi
  2. Program Yürütme Birimi
  3. Raporlama Birimi
  4. Yaygınlaştırma Birimi

- Kaynak Yönetimi Daire Başkanlığı
  1. Fon Muhasebesi Kayıt ve Kontrol Birimi
  2. Vakıf Muhasebesi ve Mevzuatı Danışma Birimi
  3. Banka Hesapları Takip ve Raporlama Birimi
  4. Ödeme Talimatları Birimi
- Proje Değerlendirme Daire Başkanlığı
  1. Proje Geliştirme Birimi
  2. Proje Değerlendirme Birimi
  3. Proje İzleme Birimi
- Sağlık ve Düzenli Yardımlar Daire Başkanlığı
  1. Sağlık Yardımları Birimi
  2. Şartlı Yardımlar Birimi
  3. Düzenli Yardımlar Birimi
  4. Mevzuat Birimi
  5. Ödeme ve İstatistik Birimi
- Vakıf Hizmetleri Daire Başkanlığı
  1. Vakıf İnsan Kaynakları Birimi
  2. Vakıf Destek Hizmetleri Birimi
  3. Hukuk ve Denetim Hizmetleri Birimi
- Uluslararası ve Gönüllü Kuruluşlarla İşbirliği Daire Başkanlığı
  1. Gönüllü Kuruluşlarla İşbirliği Birimi
  2. Dış İlişkiler Birimi
- Yönetim Hizmetleri Daire Başkanlığı
  1. İnsan Kaynakları Birimi
  2. Destek Hizmetleri Birimi
  3. Bütçe Birimi
  4. Evrak ve Dokümantasyon Birimi
  5. Bilgi Edinme Birimi (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019).

2.3.2 SYGM Tarafından SYDTF ile Yürütülen Sosyal Yardım Programları

2.3.2.1 Aile Yardımları

Aile yardımları, asgari geçim düzeyinin altında geliri olan veya hiç geliri olmayan muhtaç hanelerin yaşamlarını idame ettirebilmeleri için temel gereksinimlerini karşılayabilecek şekilde gıda, giyecek, barınma gibi yardımlardan oluşmaktadır.

2.3.2.1.1 Gıda Yardımları

İhtiyaç sahibi ailelerin gıda, giyim vb. temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla her yıl alınan Fon Kurulu Kararı ile Ramazan ayı ve Kurban Bayramı öncesinde SYDV'lere (merkez nüfusu olmayan büyükşehir vakıfları hariç) birer periyodik pay tutarında kaynak aktarılması şeklinde yürütülen yardım programıdır.

Tablo 4. Yıllara Göre Gıda Yardımları (2003-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)
2003-2012	1.397,32
2013	163,25
2014	185,86
2015	199,79
2016	199,77

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.119;
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s. 50

Gıda yardımları, ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde bulunan vatandaşlarımızın temel ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan yardımlardır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ihtiyaç durumunda bayram dönemlerini beklemeksizin kendi periyodik paylarından gıda yardımı yapabilirler. Bu yardımlar, kişilere gıda maddelerini kendilerinin satın alabilmesi için gıda çeki verilmesi şeklinde olabileceği gibi, doğrudan yemek veya gıda paketi verilmesi şeklinde de olabilmektedir. Vakıfların periyodik paylarından yıl içerisinde yaptıkları gıda yardımları da dikkate alındığında 2015 yılında toplam 681.364 hane için 250,72 Milyon TL, 2016 yılında toplam 656.509 hane için 287,23 milyon TL kaynak kullanılmıştır.

2.3.2.1.2 Barınma Yardımları

Oturulamayacak derecede eski, bakımsız ve sağlıksız evlerde yaşayan, sosyal güvenceden yoksun, muhtaç vatandaşlara evlerinin bakım-onarımı, betonarme ev yapım yardımı, prefabrik ev yapım yardımı için aynı veya nakdi olarak yapılan yardımlardır. Bu yardım kapsamında ihtiyaca göre 15, 20 ve 25.000 TL'ye kadar destek verilir.

Tablo 5. Yıllara Göre Barınma Yardımları (2003-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)
2003-2012	187,48
2013	51,68
2014	85,5
2015	70,72
2016	38,06

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.121;
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s. 50

Tablodaki barınma yardımları istatistikleri kapsamına ev yapımı, onarımı yardımı dâhildir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları barınma yardımları kapsamında periyodik paylarından ev eşyası yardımı, kira yardımı vb. türde yardımlar da yapabilmektedir. Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sisteminden alınan istatistiklere göre 2015 yılında tüm barınma yardımları kapsamında 22.098 haneye 78,68 Milyon TL, 2016 yılında 21.897 hane için 72,76 milyon yardım yapılmıştır.

2.3.2.1.3 Sosyal Konut Projesi

Sosyal güvencesi olmayan, fakir ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlara T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi aracılığıyla ev yapımını kapsamaktadır. Amaç; fakir ve muhtaç vatandaşlarımızın en temel ve zaruri ihtiyaçlarından biri olan barınma ihtiyacının karşılanması ve onlara insanca yaşam standartları çerçevesinde “barınma” imkânı sunulmasıdır. Söz konusu konutlar 1+1 (45m²) ve 2+1 (65m²) olarak planlanmaktadır.

Proje yararlanıcıları, 3294 sayılı kanun kapsamındaki vatandaşlardan seçilecektir. 3294 kapsamında olup da % 50 engelli olan vatandaşlara % 10 oranında kontenjan

ayrılacaktır. Hak sahiplerinden kefil istenmeyecek ve proje başlangıcında peşinat veya herhangi bir isim altında bedel talep dilmeyecektir. Geri ödemeler 1+1 konutlar için ayda 100 TL; 2+1 konutlar için 130 TL olmak üzere 270 ayda tamamlanır. Hak sahipleri konutlarını (borçlarının tamamını ödeseler bile) 10 yıl geçmedikçe konutları bir başkasına devredemeyecek ve kiraya veremeyeceklerdir.

Sosyal Konut Projesi kapsamında yeni başvuru alınmamaktadır.

2.3.2.1.4 Yakacak Yardımları

SYD Vakıfları aracılığı ile ihtiyaç sahibi ailelere bedelsiz kömür yardımını içeren yakacak yardımları, 2003 yılından itibaren Türkiye Kömür İşletmelerinden sağlanan kömürün, Türkiye genelindeki ihtiyaç sahibi ailelere aile başına en az 500 kg. olarak dağıtılmasıyla gerçekleştirilmektedir.

Türkiye Kömür İşletmelerinden temin edilen kömürün, illere ulaştırılması “Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı” tarafından sağlanmaktadır. Kömürün muhtaç hanelere dağıtımını ise Valiliklerin sorumluluğu altında Vakıflarca yapılmaktadır.

Tablo 6. Yıllara Göre Yakacak Yardımları (2003-2016)

YIL	HANE	KÖMÜR (TON)
2003	1.096.488	649.818
2004	1.610.170	1.052.379
2005	1.831.234	1.329.676
2006	1.797.083	1.363.288
2007	1.894.555	1.434.163
2008	2.347.728	1.852.278
2009	2.256.265	1.910.778
2010	2.237.423	1.957.495
2011	2.060.213	1.921.771
2012	2.103.324	1.992.546
2013	2.106.015	2.142.316
2014	2.159.190	2.240.993
2015	2.139.667	2.608.671
2016	2.082.309	2.514.448

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.122;
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s. 51

Kömürün muhtaç durumda olan vatandaşlarımıza dağıtım sürecinde oluşan nakliye, hamaliye vb. giderler için 2015 yılında SYD Vakıflarına Fondan 7.701.958-TL, 2016 yılında 12.485.417-TL kaynak aktarılmıştır.

2.3.2.1.5 Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yardım

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü 29.12.2011 tarih ve 2011/8 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fon Kurulu kararı ile 2012 yılı Şubat ayı itibarıyla eşi vefat etmiş kadınlara yönelik düzenli nakdi sosyal yardım programını başlatılmıştır.

Sosyal güvencesi olmayan, fakir ve muhtaç durumda bulunan resmi nikâhlı eşini kaybetmiş kadınlara şartları devam ettiği süre içerisinde aylık 275 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 550 TL yapılan nakdi yardımlardır. Ödemeler Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi üzerinden doğrudan kadınların PTT hesaplarına aktarılmaktadır.

Tablo 7. Yıllara Göre Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yardım (2012-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)	HANE SAYISI
2012	371,5	239.376
2013	752,8	281.141
2014	814,7	276.680
2015	820,5	300.422
2016	810	289.987

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.122;
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s. 51

2.3.2.1.6 Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar

2013 yılı Mart ayı itibarıyla başlayan ve vatani görevini yerine getirmekte olan askerlerimizin, sosyal güvencesi olmayan ve muhtaç durumda bulunan ailelerine askerlik süresi boyunca aylık 275 TL olarak 2 aylık periyotlarla 550 TL olarak düzenli yapılan yardımlardır. Yardım programının hak sahibi asker evliyse eşi, evli değilse annesi veya babasıdır. Ödemeler hak sahiplerinin PTT hesaplarına aktarılmaktadır.

Tablo 8. Yıllara Göre Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardımlar (2013-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)	HANE SAYISI
2013	77,56	50.583
2014	222	62.693
2015	164	101.517
2016	127	74.562

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.123;
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.52

2.3.2.1.7 Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı

Babası askerde olan 18 yaşından küçük muhtaç durumda olan çocuklar için yapılan nakdi yardımdır. Muhtaç asker ailelerine yönelik düzenli nakdi yardım programından asker eşi olarak faydalanan kişi muhtaç asker aylığı devam ettiği sürece aylık 100 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 200 TL olarak muhtaç asker çocuğu yardımından faydalanır.

Tablo 9. Yıllara Göre Muhtaç Asker Çocuğu Yardımı (2015-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)	KİŞİ SAYISI
2015	2,3	3.803
2016	4	6.313

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.52

2.3.2.1.8 Öksüz ve Yetim Yardımı

Annesi veya babası vefat etmiş 18 yaşından küçük muhtaç durumda olan çocuklar için yapılan nakdi yardımdır. Anne vefat etmiş ise baba, baba vefat etmiş ise anne ya da her ikisi de vefat etmiş ise çocuğa bakan kişi yardımdan faydalanır. Ödemeler aylık 100 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 200 TL olarak hak sahiplerinin PTT hesaplarına aktarılmaktadır.

Tablo 10. Yıllara Göre Öksüz ve Yetim Yardımı (2015-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)	KİŞİ SAYISI
2015	22,8	35.401
2016	53,1	52.836

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.53

2.3.2.1.9 Doğum Yardımı

Yurt içinde ve yurt dışında 15.05.2015 tarihinde ve sonrasında canlı doğum gerçekleştiren Türk vatandaşlarına, canlı doğan birinci çocuğu için 300 TL, ikinci çocuğu için 400 TL, üçüncü ve sonraki çocukları içinse 600 TL tutarında doğum yardımı yapılmaktadır.

Tablo 11. Yıllara Göre Doğum Yardımı (2015-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)	KİŞİ SAYISI
2015	241.6	658.663
2016	512.4	1.175.124

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.52

2.3.2.1.10 Elektrik Tüketim Desteği

Düzenli sosyal yardımlardan faydalanan ihtiyaç sahibi haneleri kapsamaktadır. Herhangi bir kuruma başvuru yapılmasına gerek olmayıp, hak sahiplerini gösterir liste her ay Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından Bütünleşik Sosyal Yardımlar Bilgi (BSYB) Sistemi üzerinden hazırlanmaktadır. Hak sahibinin TC Kimlik Kartı ve elektrik faturası ile PTT şubesine gitmesi yeterlidir. 1-2 kişilik hanelere aylık 75 kWh, 3 kişilik hanelere aylık 100 kWh, 4 kişilik hanelere aylık 125 kWh, 5 ve daha fazla kişilik hanelere aylık 150 kWh karşılığı TL tutarında yardım yapılmaktadır.

2.3.2.2 Eğitim Yardımları

Ekonomik ve sosyal yoksunluk içerisinde bulunan ailelerin eğitim çağındaki çocuklarına yönelik olarak sağlanan eğitim yardımları, ailelerin ilköğretim ve

ortaöğretimde okuyan çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılamaları için aynı ve nakdi yardım yapılmak suretiyle yürütülen programlardır. Eğitim yardımları, SYDTF yardım faaliyetleri içerisinde büyük bir yer tutmaktadır. SYDTF kapsamında yardım programlarına aktarılan kaynaklar incelendiğinde 2002 yılında eğitim yardımlarının payı % 23 iken 2016 yılında yaklaşık % 29 olarak gerçekleşmiştir.

2.3.2.2.1 Eğitim Materyali Yardımları

Her eğitim-öğretim yılında iki defa olmak üzere, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarımız aracılığıyla ilköğretim ve lisede okuyan fakir ve yardıma muhtaç ailelerimizin çocuklarının önlük, ayakkabı, çanta, kırtasiye gibi temel okul ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılan yardımları kapsamaktadır. Bu yardım programı 2013 yılı Şubat ayına kadar her eğitim ve öğretim yılının başlangıcında, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan SYD Vakıflarına kaynak aktarılması şeklinde yürütülmekteydi. 2013 yılı Şubat ayından itibaren Vakıfların periyodik payları artırılmış olup, yardım programı, ekstra kaynak aktarımı yapılmaksızın yürütülmektedir.

Tablo 12. Yıllara Göre Eğitim Materyali Yardımları (2003-2013)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)
2003-2012	800,88
2013	65,52

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.52

Vakıfların periyodik paylarından yıl içerisinde yaptıkları eğitim materyali yardımları dikkate alındığında 2015 yılında toplam 55.731 hanede yaşayan 82.865 öğrenci için 15,34 Milyon TL, 2016 yılında toplam 55.631 hanede yaşayan 86.633 öğrenci için 16,67 milyon TL kaynak kullanılmıştır.

2.3.2.2.2 Şartlı Eğitim Yardımı

2003 yılında başlayan bu program kapsamında, maddi imkânsızlıklar nedeni ile çocuklarını okula gönderemeyen ailelere; ilk ve orta öğretime devam eden çocuklarının okula düzenli olarak devam etmeleri şartıyla yılda 9 ay ve 2 ayda bir toplu olarak -

ödemeler annelere yapılmak şartıyla- ŞNT kapsamında karşılıksız eğitim yardımları ödenmektedir. Bu programa ilişkin tutarlar şöyledir:

- “İlköğretim erkek öğrenci için aylık 35 TL, kız öğrenci için aylık 40 TL,
- Ortaöğretim erkek öğrenci için aylık 50 TL, kız öğrenci için aylık 60 TL’dir”.

Tutarlar, anneler adına açılan hesaplara yatırılarak annelerin çocuklarının eğitim ihtiyaçlarını karşılamaları amaçlanmaktadır.

Tablo 13. 2016 Yılı Şartlı Eğitim Yardımları Okul Kademelerine ve Cinsiyete Göre Fayda Sahibi / Hane Sayısı Dağılımı

		Hane Sayısı	Fayda Sahibi Sayısı
İlkokul Şartlı Eğitim Yardımı	Erkek Öğrenci	400.958	469.547
	Kız Öğrenci	381.527	453.310
Ortaokul Şartlı Eğitim Yardımı	Erkek Öğrenci	386.673	463.340
	Kız Öğrenci	369.278	449.982
Lise Şartlı Eğitim Yardımı	Erkek Öğrenci	216.005	244.783
	Kız Öğrenci	210.652	246.407
Toplam		1.004.736	2.132.741

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.54

Tablo 14. Yıllara Göre Şartlı Eğitim Yardımı (2003-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)
2003-2012	2.514,97
2013	512,81
2014	570,75
2015	664,13
2016	605,77

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.126;
Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.54

2.3.2.2.3 Öğle Yemeği Yardımı

MEB ile işbirliği içinde taşınmalı eğitim uygulaması kapsamında, okulların bulunduğu merkezlere taşınan yoksul öğrencilere öğle yemeği verilmektedir. 2003–2004 öğretim yılından itibaren kaynağı Fondan karşılanmak üzere il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından yürütülmektedir. Yardım programı MEB'e kaynak transferi şeklinde ve her iki eğitim öğrenim döneminde her günü karşılayacak şekilde yapılmaktadır. Başvuru alınmamaktadır.

Tablo 15. Yıllara Göre Öğle Yemeği Yardımı (2003-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)
2003-2012	1.529,34
2013	250
2014	430
2015	460
2016	460

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.126;
Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.55

2.3.2.2.4 Ücretsiz Ders Kitabı

2003-2004 eğitim-öğretim yılından itibaren kaynağı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan aktarılmak suretiyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim öğrencilerinin kitapları ücretsiz verilmektedir. 2011 yılından itibaren lise öğrencilerine de ders kitapları ücretsiz olarak verilmektedir. Bu kapsamda ayrılan kaynak Milli Eğitim Bakanlığına doğrudan aktarılmaktadır.

Tablo 16. Yıllara Göre Ücretsiz Ders Kitabı Yardımı (2004-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)
2004-2012	1.967,65
2013	275
2014	125
2015	240
2016	240

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.126;
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.55

2.3.2.2.5 Öğrenci Taşıma Barınma ve İaşe Yardımı

Taşımali sistem dışında kalan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ulaşım, barınma vb. ihtiyaçlarına yönelik SYD Vakıflarınca verilen desteklerdir. 2015 yılında taşımali eğitim dışında öğrencilerin barınma ve iaşe giderleri için 274.927 TL, 2016 yılında ise 340.151 TL kaynak aktarılmıştır.

2.3.2.2.6 Engelli Öğrencilerin Ücretsiz Taşınması

Bu programla özel eğitime ihtiyaç duyan engelli öğrencilerin okullarına ücretsiz olarak ulaşımları sağlanmaktadır. Bu program ile engelli öğrencilerin okullarına daha kolay erişimlerinin sağlanması, okula gitme oranlarının artırılması, eğitim ve öğretimin teşvik edilmesi, engelli öğrencilerin okul sevgisinin oluşması, çocukların ulaşımda yaşadıkları sorunların giderilmesi hedeflenmektedir.

2004-2005 eğitim ve öğretim yılında uygulama, sadece zihinsel engelli ve otistik engel gruplarını kapsayacak şekilde yürütülmekte iken, 2005-2006 eğitim ve öğretim yılında kapsama tüm engel grupları (görme, işitme, ortopedik, otistik, zihinsel ve özel eğitim sınıfları) dâhil edilmiştir.

Tablo 17. Yıllara Göre Engelli Öğrencilerin Ücretsiz Taşınması Yardımı (2005-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)
2005-2012	292,9
2013	85
2014	95
2015	155
2016	155

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.127;
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.55

2.3.2.2.7 Yurt Yapımı

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynakları ile 1986 yılından bu yana Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının talepleri doğrultusunda öğrenci yurtları inşa edilmektedir. Ortaöğretim öğrencilerine yönelik yurt ihtiyacı bulunan yerlerde 100, 200 ve 300 kapasiteli yurtlar yapılmaktadır.

Tablo 18. Yıllara Göre Yurt Yapım Projeleri Yardımları (2009-2016)

YIL	DESTEKLENEN PROJE SAYISI
2009	9
2010	36
2011	25
2012	48
2013	53
2014	24
2015	27
2016	21

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.128;
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.56

2.3.2.3 Sağlık Yardımları

2.3.2.3.1 Şartlı Sağlık Yardımı (Sağlık ve Gebelik)

Şartlı sağlık yardımları, sosyal güvencesi olmayan, fakir ve muhtaç durumda bulunan ailelere 0-5 yaş arasındaki çocuklarını sağlık kontrolüne göndermeleri, anne adaylarının ise hamilelik süresince sağlık kontrolüne gitmeleri ve doğumlarını hastanede yapmaları şartıyla yapılan yardımlardır.

Yardım tutarları:

- Şartlı Sağlık Yardımları: çocuk için aylık 35 TL,
- Şartlı Gebelik Yardımları:
  - Doğumun hastanede yapılması halinde bir seferlik 75 TL,
  - Gebelik döneminde aylık 35 TL

Şartlı Sağlık Yardımı ödemeleri, anne adına 2 ayda bir olmak üzere PTT şubelerine aktarılmaktadır.

Tablo 19. Yıllara Göre Şartlı Sağlık Yardımı- Çocuk (2003-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)
2003-2012	938,23
2013	229,23
2014	269,56
2015	343,85
2016	400,38

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.129;
Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.56

Tablo 20. Yıllara Göre Şartlı Sağlık Yardımı- Kadın (2003-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)
2003-2012	7,68
2013	14,77
2014	15,55
2015	19,23
2016	21,62

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.129;
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.57

2.3.2.3.2 Engelli İhtiyaç Yardımı

Yoksul engelli vatandaşların topluma uyumunu kolaylaştıracak her türlü araç gereç ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yardımları kapsamaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları vatandaşların taleplerini ihtiyaca göre kendi aylık periyodik paylarından karşılamaktadır.

2.3.2.3.3 Genel Sağlık Sigortası (GSS) Prim Ödemeleri

Genel Sağlık Sigortası (GSS) Kapsamında Gelir Tespiti, Tescil ve İzleme Sürecine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik doğrultusunda GSS gelir testi işlemleri 01.01.2012 tarihinden itibaren Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yürütülmektedir.

Vakıflara başvuru yapan kişilerin sistem üzerinden merkezi veri tabanlarında kayıtlı mal varlığı bilgileri ve gelir durumları incelenmektedir. Ayrıca haneler mahallinde ziyaret

edilerek sosyo-ekonomik durum değerlendirmeleri yapılmaktadır. Sosyal güvencesi olmayan vatandaşlardan kişi başına gelir seviyesi brüt asgari ücretin üçte birinin altında olanların GSS primi kişi adına Sosyal Güvenlik Kurumu'na her ay devlet tarafından ödenir.

2.3.2.3.4 Genel Sağlık Sigortası Katılım Payı Ödemesi

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun, 60/c-1 ve 60/c-3 kapsamındaki genel sağlık sigortalısı sayılanlar ile bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilerin hastane, ilaç, reçete, optik katılım payı muhteviyatında ödemiş oldukları tutarın iadesini kapsamaktadır.

Kapsamdaki kişilerin hastane, ilaç, reçete, optik muhteviyatında ödedikleri katılım payı toplam tutarı kadar SYD Vakıfları tarafından söz konusu kişilere ödeme yapılır. SYDGM tarafından da Ocak-Nisan-Temmuz-Ekim aylarında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına ödeme yaptıkları toplan katılım payı tutarı kadar kaynak aktarılır.

2.3.2.3.5 Kronik Hastalara Yönelik Yardım Programı

Tüberküloz ve SSPE hastalığı nedeniyle psiko-sosyal ve mali kayıp yaşayan hastalar için geliştirilmiş düzenli nakdi yardım programıdır. Tüberküloz veya SSPE hastası olan kişi veya hastaya bakmakla yükümlü kişiler tarafından başvuru yapılır ve Halk Sağlığı Yönetim Sisteminden alınan hastalık bilgileri doğrultusunda kişilere aylık 1.384,59 TL ödeme yapılır.

2.3.2.3.6 Çoklu Doğum Yardımı

Çoklu doğum ile dünyaya gelen 0-2 yaş aralığında çocukların bulunduğu muhtaç hanelerin beslenme ve öz bakım ihtiyaçlarının desteklenmesine yönelik, aylık çocuk başına 150 TL ödemesi olan yardım programıdır.

2.3.2.3.7 Kronik Hastalığı Nedeniyle Cihaza Bağımlı Olan Hastalara Elektrik Fatura Bedeli ve Kesintisiz Güç Kaynağı Desteği

3294 sayılı Kanun kapsamında muhtaç olduğu tespit edilen, 2828 sayılı Evde Bakım Yardımı almayan, kronik hastalığı nedeniyle cihaza bağımlı şekilde hayatını sürdürmek durumunda kalan kişiler için uygulanan ve üç bileşenden oluşan yardım programıdır.

Elektrik Tüketim Desteği: Hak sahiplerinin konutlarına ait elektrik faturalarına destek olmak için kullanılan cihazın elektrik tüketim düzeyine göre aylık 200 TL'ye kadar yardım yapılacaktır.

Kesintisiz Güç Kaynağı Desteği: Hak sahiplerine kesintisiz güç kaynağı sağlanabilecektir.

Birikmiş Elektrik Borcu Desteği: Yardımın başladığı ilk ay tek sefere mahsus olmak üzere hak sahibi hanelerin cihaza bağlanma tarihinden sonraki birikmiş elektrik borçları ödenebilecektir.

Elektrik Tüketim Desteği aylık yapılır. Birikmiş Elektrik Borcu Desteği tek seferlik yapılır.

2.3.2.4 Özel Amaçlı Yardımlar

Özel amaçlı yardımlara, sosyal etkilenme, ekonomik durum, doğal olaylar ve yapısal faktörlerden kaynaklanan olumsuz durumlarda ihtiyaç duyulmaktadır.

2.3.2.4.1 Aşevleri

Türkiye genelinde yoksulluğun ve işsizliğin daha belirgin yaşandığı yerlerde, dul, engelli, yaşlı, kimsesi olmayan ve muhtaç durumda olan ihtiyaç sahibi vatandaşlara aşevleri aracılığıyla günlük sıcak yemek verilmektedir. Aşevlerinden faydalanan kişilerin büyük kısmı, günlük besin ihtiyacını karşılayacak düzeyde yiyecek bulamayan ve sokakta yaşayan evsizlerden oluşmaktadır.

Tablo 21. Yıllara Göre Aşevi Faaliyetleri (2003-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)	KİŞİ SAYISI
2003-2012	74,81	
2013	12,86	23.650
2014	11,47	34.911
2015	12,25	30.391
2016	14,21	23.509

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.134;
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.60

2.3.2.4.2 Afet (Acil Durum) Yardımları

Günlük hayatı etkileyen deprem, yangın, sel ve heyelan vb. durumlarda afetin ilk bir ayı için, muhtaçlık koşulu aranmaksızın, afetten etkilenen vatandaşlarımızın gıda, giyim, barınma vb. temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Vakıflarımıza periyodik pay aktarılması suretiyle gerçekleştirilen desteklerdir. Bu kapsamda Fondan 2015 yılında 6.523.356 TL, 2016 yılında 11.848.642 TL kaynak aktarılmıştır.

2.3.2.4.3 Terör Zararı Yardımları

İkamet ettiği yerde terör olaylarından etkilenen vatandaşlar ile terör olaylarından dolayı göç etmek zorunda kalan fakir ve muhtaç durumda bulunan kişilerin acil gıda, giyim, yol, eğitim ve barınma gibi ihtiyaçları kapsamında yapılan yardımlardır. Usul ve esaslara göre hane başı yapılan yardım tutarı aylık 1.200 TL'yi aşamaz.

Tablo 22. Yıllara Göre Terör Zararı Yardımları (2015-2016)

YIL	AKTARILAN KAYNAK (MİLYON TL)
2015	8,5
2016	161,5

Kaynak: Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.60

2.3.2.4.4 Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı (SUY) Programı

Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP), Türk Kızılayı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında oluşturulan ortaklıkla uygulanan bir yardım programıdır. Geçici barınma merkezleri dışında ikamet eden ve muhtaçlık, hanede sosyal güvence olmaması ve demografik kriterlerden en az birine uyması şartlarını sağlayan 99 ile başlayan kimlik numarasına sahip Suriyeliler ve diğer tüm yabancılara kişi başına 120 TL olmak üzere aylık ödeme yapılmaktadır.

2.3.2.4.5 Yabancılara Yönelik Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) Programı

Yabancılara yönelik Şartlı Eğitim Yardımı, AB tarafından finanse edilen ve BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Türk Kızılayı, MEB ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında oluşturulan ortaklıkla uygulanan bir yardım programıdır. Geçici barınma merkezleri dışında ikamet eden, muhtaç, hanede sosyal güvence olmayan ve okulun açık olduğu dönemlerde 1 ayda 4 günden fazla (% 80) devamsızlık yapmayan, MEB'de ve geçici eğitim merkezlerinde okuyan Suriyeliler ve diğer tüm yabancı çocuklar faydalanabilmektedir.

- 1 ile 8. sınıf arası öğrenciler için; kız öğrencilere 40 TL, erkek öğrencilere 35 TL,
- 9. ile 12. sınıflar arası öğrenciler için; kız öğrencilere 60 TL, erkek öğrencilere 50 TL olmak üzere 2 ayda bir toplu ödeme yapılmaktadır.

2.3.2.5 Yaşlı ve Engelli Yardımları

2.3.2.5.1 Yaşlılık Aylığı

Türkiye'nin sosyal politika tarihinde en eski ve toplumun geniş kesimlerini kapsayan sosyal yardım uygulamasından biri yaşlılık aylığı uygulamasıdır. 65 yaşını doldurmuş olup, sosyal güvenlik kurumlarından herhangi bir gelirin olmaması durumunda ya da sigortalı olmayı gerektirecek bir işte çalışılmaması gibi durumda yaşlı aylığından faydalanmak mümkündür.

Yaşlı vatandaşlarımıza ilişkin olarak yapılan muhtaçlık değerlendirmesinde hane yaklaşımı terk edilmiş olup bundan böyle yaşlının lehine olarak kendisi ve eşinin geliri dikkate alınmaya başlanmıştır. Aylıklar 637,79 TL tutarındadır ve yaşlının adına PTT şubesine yatırılmaktadır.

2.3.2.5.2 Engelli Aylığı

18 yaşından büyük, % 40 ve üstü engelli raporu olan, nafaka bağlanmamış veya bağlanması mümkün olmayan, kamu veya özel kurum ve kuruluşlarda iâşe ve ibateleri dâhil olmak üzere sürekli bakımı yapılmayan veya yaptırılmayan, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık almayan, sosyal güvencesi olmayan ve hane içinde kişi başına düşen geliri net asgari ücretin 1/3'ünden az olan vatandaşlar faydalanmaktadır.

Aylıklar sağlık raporu oranlarına göre;

- % 40-% 69 için 509,13 TL,
- % 70 ve üzeri için 763,69 TL'dir.

Ödemeler PTT şubelerine aylık olarak yapılmaktadır.

2.3.2.5.3 Engelli Yakını Aylığı

Aynı hanede ikamet etmek şartıyla fiilen bakımını gerçekleştirdiği, kendisine bakmakla yükümlü bulunan 18 yaşından küçük, en az % 40 ve üzeri sağlık raporlu engelli yakını olan, nafaka bağlanmamış veya bağlanması mümkün olmayan, kamu veya özel kurum ve kuruluşlarda iâşe ve ibateleri dâhil olmak üzere sürekli bakımı yapılmayan veya yaptırılmayan, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu hükümlerine göre harçlık almayan, sosyal güvencesi olmayan ve hane içinde kişi başına düşen geliri net asgari ücretin 1/3'ünden az olan vatandaşlar faydalanmaktadır.

18 yaş altı engelli aylıklarında, anne ve babanın evli olması halinde aynı evde yaşamasalar dahi hem annenin hem de babanın sosyal güvenceli olmaması gerekmektedir. Boşanma durumunda ise velinin veya aylık sahibinin sosyal güvenceli olmaması gerekmektedir.

PTT şubelerine aylık 509,13 TL ödeme yapılır.

2.3.2.5.4 Silikozis Hastalarına Yapılan Yardımlar

Silikozis aylığı; 25.02.2011 tarihinden itibaren 3 aylık süre içerisinde talepte bulunan, sosyal güvenlik kurumlarından ya da yabancı bir ülke sosyal güvenlik kurumundan bir gelir veya aylık almayan, sosyal güvenlik mevzuatına tabi olarak çalışmayan, silikozis hastalığı nedeniyle meslekte kazanma gücünü en az % 15 kaybettiğine Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Kuruluşlarınca meslek hastalıkları tespit hükümleri çerçevesinde karar verilen kişilere bağlanır. Bu aylık türünde yeni başvuru alınmamaktadır.

Aylıklar sağlık raporu oranlarına göre;

- % 15-% 34 iş kaybı: 1.100,11 TL,
- % 35-% 54 iş kaybı: 1.257,26 TL,
- % 55 ve üzeri iş kaybı: 1.384,59 TL'dir.

2.3.2.5.5 Evde Bakım Yardımı

Bakıma ihtiyacı olan ağır engelli bireylerin evde bakımına destek için verilen sosyal yardımlardır. Hane içinde kişi başına düşen geliri net asgari ücretin 2/3'ünden az olan ve başkasının yardımı olmadan günlük hayati aktivitelerini yerine getiremeyen engelli vatandaşlara yönelik yapılan yardımlardır. Ağır engelli olan vatandaşa bakmakla yükümlü olan kişiye aylık 1.384,59 TL ödeme yapılır.

Tablo 23. Yıllara Göre Engellilerin Evde Bakımına Destek İçin Verilen Sosyal Yardımlar (2015-2016)

YIL	AYLIK YARDIM TUTARI	KİŞİ SAYISI	AKTARILAN KAYNAK (MİLYAR TL)
2015	830,84	508.481	4.3
2016	932,59	481.141	5.1

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.136;
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.62

2.3.3 SYGM Tarafından SYDTF ile Yürütülen Proje Destek Programları

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından 3294 sayılı Kanun kapsamındaki vatandaşların üretken duruma geçirilmesine ve sosyal hayata entegrasyonuna yönelik proje destekleri verilmektedir.

2.3.3.1 Gelir Getirici Projeler

Gelir getirici projeler, yoksul birey ya da hanelerin kendi geçimlerini sağlayacak işleri kurmaları, gelir elde etmeleri ve başlattıkları çalışmalarını uzun süre devam ettirebilmeleri için verilen iş kurma desteklerini kapsamaktadır. Tarımsal ürün işleme, bitkisel - hayvansal üretim, lokantacılık, kuaförlük, terzilik, doğalgaz – sıhhi tesisatçılık, tornacılık vb. konulardaki projelere destek verilmektedir.

Proje faydalanıcılarından projenin mahiyetine göre sertifika istenebilir. Proje tutarı bireysel projelerde projeye göre değişmekle birlikte 15.000 TL'ye kadar Grup projelerde koyunculuk için azami 50.000 TL, süt sığırcılığı için azami 150.000 TL'dir ve proje kapsamındaki emtianın alımını müteakip ödenir. Gelir getirici projelerde geri dönüşler; ilk iki yıl ödemesiz, geri kalan altı yılda altı eşit taksit şeklinde 8 yıl vade ile faizsiz olarak gerçekleştirilmektedir.

2015 yılından itibaren Gelir Getirici Proje Destekleri için Fon'dan kaynak talep edilmemektedir. SYD Vakıfları kendi kaynakları ile yürütmektedir.

2.3.3.2 Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi

2003 yılında başlatılan Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi ile kırsal alanda ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde bulunan kişi ve ailelerin en uygun organizasyonla üretime katılmaları, üretilen tarımsal ürünleri mahallinde değerlendirme ve pazarlamaları, gelir seviyelerini yükseltmeleri ve üretimde sürekliliklerinin sağlanması amaçlanmıştır.

Yoksunluk içinde bulunan ve tarımsal üretim için yeterli kaynağa sahip olmayan vatandaşlar;

- Süt sığırcılığı için: 4'er baş inek,
- Koyunculuk için: 25'er baş koyun ve 1 koç,
- Seracılık için: 500 metrekare sera yapımı şeklinde desteklenmektedir.

Proje ödemeleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile İl Tarım Teşkilatı ile işbirliği içerisinde gerçekleşir. Geri ödemeler 2 yıl ödemesiz dönemi takiben 6 yılda 6 eşit taksitte yapılır.

Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi kapsamında Fon'dan kaynak talep edilmemektedir. SYD Vakıfları kendi kaynakları ile yürütmektedir.

2.3.3.3 İstihdam Eğitimi Projeleri

İstihdam Eğitim Projelerinin amacı, yoksul kadınlara, işsiz gençlere, düzenlenecek kısa süreli kurslarla çeşitli teknik ve sosyal beceriler kazandırılması ve bu kişilerin daha nitelikli iş bulmalarının sağlanmasıdır. Sekreterlik, ön muhasebe, elektronik eşya tamiri, forklift operatörlüğü, gemi kaynakçılığı, tesisatçılık, yaşlı bakıcılığı vb. konulardaki projelere destek verilmektedir. İstihdam eğitimi 2010 yılından itibaren İŞKUR'un görev alanına girmesi nedeniyle 2016 yılından itibaren SYDGM tarafından desteklenmemektedir.

2.3.3.4 Sosyal Hizmet Projeleri

Kadınlar, yaşlılar, engelliler, çocuklar, evsizler gibi dezavantajlı grupların dışlanma riskinin azaltılması, sosyal adaletin sağlanmasına katkı sağlanması, sokakta çalışan/yaşayan çocuklara, engellilere, yaşlılara, korunmasız kadın ve erkeklere, işsiz gençler ve yoksullara sağlanan düşük maliyetli sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Sosyal hizmet projeleri geri ödemesiz olarak uygulanmaktadır.

Sosyal Hizmet Projeleri adı altında desteklenen konular ise şu şekildedir:

- Engellilere yönelik projeler,
- Dezavantajlı kadınlara yönelik danışma merkezleri ve sığınma evleri,
- Toplum Merkezleri,
- Gençlik Merkezleri,
- Sosyal Marketler,
- Okul Öncesi Eğitim Projeleri,
- Sınavlara Hazırlık Projeleridir.

Tablo 24. Yıllara Göre Sosyal Hizmet Projeleri (2007-2015)

YIL	PROJE SAYISI	AKTARILAN KAYNAK
		(TL)
2007	211	4.819.360
2008	277	23.564.144
2009	226	18.840.841
2010	102	5.494.429
2011	126	7.924.841
2012	148	6.961.000
2013	257	27.578.462
2014	198	18.171.812
2015	277	28.748.148
Toplam	1.545	113.354.890

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu, s.142

2.3.3.5 Aile Destek Merkezi (ADEM)

Aile Destek Merkezleri, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamındaki dezavantajlı kadın ve çocuklarımızın Devlet ve millet kaynaşmasını sağlamak üzere, psikososyal, sosyokültürel, mesleki ve kişisel yönden gelişimleri ile toplumsal entegrasyonlarını sağlamaya yönelik faaliyet gösteren merkezlerdir.

Sosyal Yardımlar Genel müdürlüğü tarafından yeni açılan merkezler için azami 300.000 TL, devam eden merkezler için azami 250.000 TL tutarında ve SYD Vakfının talebi doğrultusunda, bir takvim yılı içerisinde azami 4 dilim halinde kaynak aktarılmaktadır.

2.3.3.6 Sosyal Dayanışma Merkezi (SODAM)

Sosyal Dayanışma Merkezleri, roman vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı yerlerde 3294 sayılı Kanun kapsamındaki vatandaşlarımızın toplumsal entegrasyonlarını sağlamak üzere, psikososyal, sosyokültürel, mesleki, sanatsal ve kişisel gelişimlerini sağlamaya yönelik olarak faaliyet gösteren merkezlerdir.

Sosyal Yardımlar Genel müdürlüğü tarafından yeni açılan merkezler için azami 300.000 TL, devam eden merkezler için azami 250.000 TL tutarında ve SYD Vakfının talebi doğrultusunda, bir takvim yılı içerisinde azami 4 dilim halinde kaynak aktarılmaktadır.

2.3.3.7 Yaşlı ve Engellilerin Bakımı

Muhtaç durumda bulunan yaşlı ve engelli vatandaşlarımızın ev temizliği, kişisel bakımları, temel ve zaruri ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla uygulanan bir proje desteğidir. Proje uygulanabilirliği için Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü'nün Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına aktardığı azami tutar, Vakıf periyodik payının iki katıdır. SYD Vakfının talebi doğrultusunda, bir takvim yılı içerisinde azami 3 dilim halinde ödeme yapılır.

2.4 SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI

17.07.1986 tarihli ve 19167 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1986/11 sayılı genelgedeki "*Türk halkı ve idaresi tarih boyunca sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın en güzel örneklerini vermiştir. Millî, sosyal ve kültürel değerlerimizin korunup yaşatılmasında vakıf müessesesinin çok önemli bir rolü ve mevkii vardır. Bu bakımdan, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmanın Teşvik Kanunu'nun uygulanmasında ana görev, il ve ilçelerde kurulacak vakıflara verilmiştir.*" ifadesinden de anlaşılacağı üzere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları resmen kurulmuştur (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, 1986: 3).

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıfları, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümlerine istinaden Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak üzere her il ve ilçede Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulmuştur. Hâlihazırda ülke genelinde 1.002 SYD Vakfı vatandaşlarımıza hizmet vermektedir (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019).

2.4.1 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Amacı

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının amacı, 3294 sayılı Kanun'un 1. maddesinde şöyle ifade edilmiştir; "*Fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler alarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir.*"

“Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Resmi Senedi”nin 3. maddesinde ise SYD Vakıfların amacı şu şekilde ifade edilmiştir; *“Bu Vakfın amacı; fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan, kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkânı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişilere yardım etmek ve sosyal adaleti pekiştirici tedbirler almak suretiyle, gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir.”*

SYDV'nin amaçlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığı ile gelir dağılımının adil olmasına fayda sağlamak.
- Kaynakların kullanımında etkinliği sağlayarak yoksullukla mücadele etmek.
- Temel ihtiyaçlarını karşılayamayan yoksul vatandaşlara sosyal yardımların ulaşmasını sağlamak.
- Sosyal yardım politikaları geliştirerek istihdam ve üretim için sürekli hale gelmesini sağlamak.
- Sosyal yardımların etkin bir biçimde dağıtımının gerçekleştirilebilmesi için kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, vatandaşlar ve diğer paydaşlarla eşgüdüm içerisinde çalışmak.

2.4.2 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Hukuki Niteliği

5737 sayılı Vakıflar Kanununun 4 üncü maddesinde, Vakıfların özel hukuk tüzel kişiliğine sahip oldukları açıkça hükme bağlanmıştır. Her bir SYD Vakfı ayrı ayrı birer işyeridir (4857 sayılı İş Kanunu çerçevesinde) ve her birinin ayrı karar organları bulunmaktadır. SYD Vakıfları Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının idari yapılanması içerisinde yer almamakta olup denetimleri Vakıflar Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yapılmaktadır (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019).

SYD Vakıfları mevzuatsal anlamda “Özel Hukuk Tüzel Kişiliği”ne sahiptirler. Bu itibarla, SYD Vakıfları yasal olarak SYGM'nin taşra teşkilatı vasfında da değildirler.

2.4.3 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Organları

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının organları; 17.07.1986 tarih ve 19167 sayılı Resmi Gazete'de Başbakanlık tarafından yayımlanan genelgede yer alan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Resmî Senedi'nin 7. maddesinde iki ana organ olarak belirlenmiştir. Bunlar; Vakıf Başkanı ve Mütevelli Heyetidir (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, 1986: 10).

2.4.3.1 Vakıf Başkanı

17.07.1986'da yayımlanan genelgede bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Resmî Senedi'nin 8. maddesinde Vakıf Başkanı ile ilgili "*Vakfın ve mütevelli heyetin başkanı mahallin en büyük mülki idare amiridir. Vakfın tescili Medeni Kanun hükümlerine göre mütevelli heyet başkanı mülki idare amiri tarafından sağlanır.*" şeklinde hüküm verilmiştir (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, 1986: 10). Verilen bu hükme göre vakıf başkanı illerde en büyük mülki idari amir olan vali, ilçelerde ise kaymakamdır.

Vakıf Başkanı, vakfın kuruluşu ve tescili iş ve işlemlerini yapar, heyete başkanlık eder, vakfi mütevelli heyet adına yönetir, vakıf iş ve işlemlerini yürütür ve ayrıca vakfın "3294 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde" faaliyetlerini devam ettirmesinden de sorumludur.

2.4.3.2 Vakıf Mütevelli Heyeti

SYD Vakıflarının yönetim ve temsile yetkili organı olan Mütevelli Heyeti 3294 sayılı Kanunun 7nci maddesinde belirtilen atanmış ve seçilmiş üyelere oluşmaktadır. Mülkî idare amirleri Vakfın tabii başkanı olup, illerde belediye başkanı, defterdar, il millî eğitim müdürü, il sağlık müdürü, il gıda, tarım ve hayvancılık müdürü, aile ve sosyal politikalar il müdürü, il müftüsü; ilçelerde belediye başkanı, mal müdürü, ilçe millî eğitim müdürü, sağlık grup başkanı, ilçe gıda, tarım ve hayvancılık müdürü ve ilçe müftüsü vakfın Mütevelli Heyetini oluşturur. Aynı zamanda Mütevelli Heyetinde muhtarlar, sivil toplum kuruluşu yöneticileri ve hayırsever vatandaşlar da yer almaktadır. Her bir SYD Vakfı kendi kararlarını anılı heyet eliyle almakta olup,

kimlere yardım yapılacağı, yapılacak olan yardımların niteliği ve miktarı tamamen Mütevelli Heyeti tarafından belirlenmektedir. Ancak Mütevelli Heyetlerinin düzenli ve merkezi olarak uygulanan Şartlı Nakit Transferi, Engelli ve Yaşlı Aylıkları ve benzeri yardım programlarında miktar belirleme ya da nitelik değiştirme gibi bir yetkileri bulunmamaktadır (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019).

Tablo 25. Vakıf Mütevelli Heyeti Doğal Üyeler

İL MERKEZLERİNDE	İLÇELERDE
Vali (Vakıf Başkanı)	Kaymakam (Vakıf Başkanı)
Belediye Başkanı	Belediye Başkanı
Defterdar	Mal Müdürü
İl Millî Eğitim Müdürü	İlçe Millî Eğitim Müdürü
İl Sağlık Müdürü	Sağlık Grup Başkanı
İl Tarım Müdürü	İlçe Tarım Müdürü
İl Müftüsü	İlçe Müftüsü
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü	

Tablo 26. Vakıf Mütevelli Heyeti Seçilmiş Üyeler

İL MERKEZLERİNDE	İLÇELERDE
Köy Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)	Köy Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)
Mahalle Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)	Mahalle Muhtarı (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)
STK Temsilcileri (Kendi aralarından seçecekleri iki kişi)	STK Temsilcileri (Kendi aralarından seçecekleri bir kişi)
Hayırsever Vatandaşlar (İl genel meclisinin seçeceği iki kişi)	Hayırsever Vatandaşlar (İl genel meclisinin seçeceği iki kişi)

3294 sayılı Kanun uyarınca mütevelli heyetlerinde görev alacak sivil üyelerin her faaliyet dönemi için yeniden seçilmeleri gerekmektedir.

Vakıf Mütevelli Heyetinin görev ve yetkileri “Vakıf Resmi Senedi”nin 10. maddesine göre şu şekildedir;

- Görev alanı içerisinde muhtaç durumda olan kişileri tespit etmek,

- Muhtaç kişilerin sağlık ve tedavi giderlerini karşılamak ve bunun için sağlık kuruluşlarıyla işbirliği yapmak,
- Geçici olarak küçük yardım veya eğitim ve öğretim sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişilerin müracaatlarını değerlendirmek, bunlara gerekli yardımları yapmak ve yardım sonrası takip etmek,
- Bilanço, gelir-gider hesabı, çalışma raporu, bütçe ve yıllık programları hazırlamak,
- Mahalli şartlara uygun olarak vakıf gelirlerinin dağıtımının usul ve esasları ile yardım miktarlarını tespit etmek,
- Vakıf işlerinde uygulanacak prensipleri tespit etmek ve vakfin amacına ulaşabilmesi için gerekli kararları almak,
- Vakfin amacına ulaşabilmesini sağlamak için bağış yapılmasını teşvik etmek ve bunları kabul etmek, vakfa menkul ve gayrimenkul mal almak ve satmak, bunları işletmek ve mevcut gelirlerin artması için her nevi kararları almak,
- Vakıf personeline ödenecek ücretleri belirlemek ve gerektiğinde mevzuattaki nedenlere dayanarak görevlerine son vermek,
- Vakfin amacının gerçekleştirilmesi için sağlık ve sosyal yardım tesisleri kurmak, işletmek ve işlettirmek (Güngör, 2017: 34).

Vakıf Resmi Senedinin 12 maddesine göre: “*Vakıf Mütevelli Heyeti, çoğunlukla toplanır ve çoğunlukla karar alır. Karar almada oylar eşit çıktığı takdirde, başkanın oyu iki sayılır. Vakıf Mütevelli Heyet üyelerinin kimlerden oluştuğu 3294 sayılı Kanununun 7. maddesinde belirlenmiş olduğundan, Kanunda belirtilen üyelerin mütevelli heyet toplantılarına bizzat katılmaları şarttır. Bizzat katılım, tesis edilecek iş ve işlemlerin geçerliliği açısından gereklidir*” (Güngör, 2017: 35)

2.4.4 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Personel Yapısı

SYD Vakıflarında çalışabilecek personelin nitelikleri, özlük hakları ve çalışma şartları “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Norm Kadro Standartları, İş Tanımları, Nitelikleri, Özlük Hakları ve Çalışma Şartlarına İlişkin Esaslar” düzenlenip ilgili esaslar “Fon Kurulu Kararı” ile yürürlüğe girmiştir.

SYD Vakıflarının, il/ilçe nüfusları, kırsal nüfusları, sosyo-ekonomik gelişmişlik durumları ve iş yoğunluğuna göre, norm kadro sayıları tespit edilmiş ve Vakıflar bu sayılara göre gruplandırılmıştır. Bu gruplar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Gruplar İtibariyle Norm Kadro Standardı Cetvelinde tanımlandığı şekilde oluşturulur ve ihtiyaç duyulan hallerde Genel Müdürlük tarafından Fon Kurulu kararıyla yeniden belirlenir.

Vakıflarda belirsiz süreli olarak istihdam edilecek personele üst unvandan alt unvana doğru sırasıyla “Vakıf Müdürü”, “Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi”, “Muhasebeci”, “Büro Görevlisi”, “Yardımcı Hizmet Görevlisi” unvanlarından birisi verilir.” Vakıflarda belirli süreli olarak istihdam edilen personele “Geçici Personel” unvanı verilir. Vakıflar bu unvanlar dışında unvan kullanamaz.

Vakıflara personel alımında aranacak genel ve özel şartlar aşağıda belirtilmiştir.

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
2. Medeni haklarını kullanma ehliyetine sahip olmak,
3. 18 yaşını bitirmiş olmak ve 35 yaşını doldurmamış olmak,
4. Askerlik görevini yapmış veya muaf olmak ya da askerlikle ilişkisi bulunmamak,
5. Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
6. Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.
7. Görevin özelliğine göre eğitim, yaş, tecrübe gibi özel şartları taşımak.
8. Vakıflarda ilk defa istihdam edilecek Muhasebeci, Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi ile Büro Görevlisinde, 4 Yıllık Yükseköğretim Kurumlarının her bir unvanın iş tanımında belirtilen bölümlerinden mezun olmak ve ÖSYM tarafından yapılan geçerli Kamu Personeli Seçme Sınavında KPSSP3 puan türünde en az 60 puan almış olmak şartları aranır. İhtiyaç duyulması halinde Mütevelli Heyeti tarafından yabancı dil bilmek, bilgisayar programları kullanabilmek vb. özel şartlar da aranabilir.

Vakıf personelleri “4857 sayılı İş Kanunu” hükümleri çerçevesinde istihdam edilmektedir. Personel Esaslarının 12. maddesine göre: “*Vakıf Mütevelli Heyeti tarafından istihdamına karar verilen personel ile belirli veya belirsiz süreli iş sözleşmesi imzalanmakta ve bu sözleşme hükümleri çerçevesinde personel çalıştırılmaktadır.*” Bununla birlikte, vakıf personelinin sicil ve disiplin işlemleri de “4857 Sayılı İş Kanunu” hükümlerine göre yürütülmektedir. Bu itibarla, “SYD Vakıfları’nın belirli veya belirsiz süreli iş sözleşmesi ile çalışan personeli İş Kanuna tabi işçi statüsündedir” (Güngör, 2017: 65).

İlgili Kanuna göre: “*Vakıf personelinin görevi, emeklilik, istifa, ölüm, göreve alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya bu şartlardan herhangi birinin sonradan kaybedilmesi, geçici görevlerde sözleşme süresinin, vakıfların işlettikleri aşevi, yurt, iktisadi işletme vb. yerlerde işletme faaliyetlerinin sona ermesi ile sözleşmenin feshi halinde sona erer.*”

2.4.5 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları’nın Çalışma Usul ve Esasları

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının çalışma usul ve esasları genel olarak, genelge, yönerge, usul ve esaslar gibi düzenlemelerle oluşturulmuştur. Bununla birlikte, “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları’nın Başvuru İnceleme, Değerlendirme, Dağıtım ve Teslim Usul ve Esasları 19.04.2006 tarihli ve 2006/2 sayılı SYDTF Kurulu Kararı” ile yürürlüğe konularak, vakıf uygulamalarında tek tiplik sağlanmıştır.

Başvuru Usul ve Esaslarına göre: “*Yardım Başvurusu, kişinin ikamet ettiği yerdeki SYD Vakfına (Valilik/Kaymakamlık) yapılır. Sadece zorunlu durumlarda (tedavi vb) ikametleri dışında başka il/ilçede geçici olarak bulunanlar, zorunluluk nedenini (sevk belgesi vb.) gösteren belgeyi ilgili SYD Vakfına ibraz etmek kaydıyla; Merkez ilçe nüfusu bulunmayan Büyükşehir niteliğindeki illerde (İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Adana, Gaziantep, Kayseri, Bursa... vb) bulunanlar, İl Merkez SYD Vakıflarına, bu iller dışındaki il merkezi ve bağlı ilçelerde bulunanlar, buldukları yerin İl Merkez/İlçe SYD Vakıflarına başvuru yapabilirler. Bu çerçevede, yardım başvurularının kişinin ikametgâhının bulunduğu yerdeki SYD Vakfına yapılması esas olup; zorunlu hallerde, İl Merkez/İlçe SYD Vakıflarına başvuru yapılabilmesi de mümkündür.*”

İnceleme Usul ve Esaslarının 1.maddesine göre ise: “Başvuru Kayıt Formu ile yapılan ilk başvurularda, başvuruya bir başvuru numarası verilir ve bundan sonra aynı kişi tarafından yapılan tüm başvurularda bu başvuru numarası kullanılır.”

Vakıflar tarafından başvuru sahibinin Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi vasıtasıyla TC Kimlik Numarası ile adres bilgileri, sosyal güvenlik durumu, nüfus-aile-kişi kayıt örnekleri ve olay bilgileri, sosyal güvencesinin olup olmadığı, 2022 Sayılı Kanuna göre maaş alıp almadığı ile başvurduğu yardım türü itibariyle gereklilik arz eden, İŞKUR kaydının olup olmadığı, işsizlik sigortası, kısa çalışma ödeneği ve iş kaybı tazminatı alıp almadığına ilişkin bilgileri, vergi mükellefiyeti ve üzerine kayıtlı aracı veya gayrimenkulü olup olmadığına ilişkin bilgileri, arazi varlığı, ekili arazi varlığı, tarımsal desteklerden yararlanıp yararlanmadığı ve büyükbaş/küçükbaş hayvan sayısına ilişkin bilgileri, muhtaçlık veya evde bakım aylığı alıp almadığı sorgulanarak gerekli bilgiler temin edilmektedir.

Gerekli bilgi ve belgelerin sağlanması ile başvuru aşamasının bitmesinin ardından “inceleme” aşaması gelmektedir.

İnceleme Usul ve Esaslarının 1. maddesine göre: *“İnceleme, vakıflara yardım başvurusunda bulunan kişinin ekonomik ve sosyal durumu ile aile ve çevresel durumunun tespiti için ikametinde yapılan ziyarettir. İncelemenin amacı, yardım başvurusunda bulunan kişinin yoksulluk ve muhtaçlık halinin tespit edilerek, hakkında araştırma yapılan kişiye yardım yapılması konusunda Mütevelli Heyet üyelerinde kanaat oluşturulmasıdır.”*

Yine İnceleme Usul ve Esaslarının 1. maddesine göre; SYİG tarafından yapılan hane ziyaretlerinin süresi 1 yıldır, bireyin Vakfa müracaat tarihi göz önünde bulundurularak her yıl yeniden yapılması gerekmektedir.

İnceleme Usul ve Esaslarının 2. maddesine göre ise: *“İnceleme, Vakfın sosyal yardım ve inceleme görevlileri tarafından yapılır. İncelemenin tamamlanmasına müteakip sosyal yardım ve inceleme görevlileri tarafından vakıf mütevelli heyetine sunulmak üzere, yardım başvurusunda bulunan kişinin ikametgâhında yapılan inceleme sonucuna göre edinilen bilgi ve izlenimleri içeren “inceleme raporu” ile “hane ziyaret bilgi formu” düzenlenir. Raporda, sosyal yardım ve inceleme görevlisinin yardım başvurusuna ilişkin görüşleri ile varsa başvuranın başvuruda belirlediği yardım türünün dışında yararlanabileceği yardım türü de belirtilir.”*

İncelemenin bitmesinden sonra ise “değerlendirme” safhasına geçilir. İlgili inceleme neticesinde oluşturulan raporlar Mütevelli Heyet toplantılarında değerlendirilir.

Değerlendirme Usul ve Esaslarının 2. maddesine göre: “*Toplantı gündeminde yer alan konular ve yardım başvuruları Vakıf Mütevelli Heyetince değerlendirilir ve karara bağlanır. Vakıf Mütevelli Heyeti toplantılarının, başvuruların bekletilmeksizin değerlendirilmesi, iş ve işlemlerin zamanında yerine getirilmesi için haftada bir düzenlenmesi esastır. Vakıf Mütevelli Heyetince yardım başvuruları, başvuru sahibinin dosyasında yer alan bilgi ve belgeler, sosyal güvenlik durumu, faydalanmak istediği yardım programı, başvuru sahibinin/ailenin ekonomik durumu, inceleme görevlisinin raporu ve görüşü çerçevesinde değerlendirilir. Bu değerlendirme neticesinde alınan kararlar; yardım başvurusu uygun görülenler için, yapılacak yardımın türü, miktarı ve süresi tespit edilerek; yardım başvurusu uygun görülmeyenler için ise ret gerekçesi belirtilerek alınır*”.

Başvuruda bulunup talepleri kabul edilmeyen kişiler heyet kararına karşı yazılı olarak itirazda bulunabilirler. “Heyet itiraz üzerine incelemenin yeniden yapılmasına karar verebilir.

2.4.6 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Gelirleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Gelirleri:

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılan miktardan,
- İşletme/iştiraklerden elde edilecek gelirlerden,
- Diğer gelirlerden oluşmaktadır (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019).

16.12.2009 tarihli ve 17814 sayılı Genelge”ye göre: “*Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan aktarılacak paylar- periyodik pay- vakıfların en önemli, düzenli ve ana gelir kaynağını oluşturmaktadır. Fonda toplanan kaynak, Fon Kurulu kararları ile her il ve ilçede kurulu bulunan 1002 vakfa her ay periyodik olarak aktarılmaktadır. İl/ilçe nüfusu ile TÜİK tarafından belirlenen sosyo-ekonomik gelişme endeksi esas alınarak hesaplanan periyodik kaynak aktarımı, vakıfların aylık kullanılabilir kaynak mevcutları dikkate alınarak gönderilmektedir. Fondan aktarılan*

bu kaynakların yanı sıra vakıfların kendi gelirleri de kullanılarak, ihtiyaç sahibi yoksul vatandaşlara ayni ve nakdi yardımlar verilmektedir”.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının gelir kaynağı olan Fonun gelirleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde şu şekilde sıralanmıştır:

- Bakanlar Kurulu kararıyla % 10 kadar aktarılabilen; kanun ve kararnamelerle kurulu olan ve yeni kurulacak olan fonlardan gelecek paylar,
- Bütçede yer alacak olan ödeneklerden gelecek aktarımlar,
- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) tarafından yayımlanan reklamların gelirlerinin % 30'luk pay,
- Trafik cezalarından elde edilen gelirin % 50'lik pay,
- Orman mallarının satışından elde edilen gelirin % 5'lik pay,
- Her yıl beyanname veren Gelir ve Kurumlar Vergisi Mükelleflerinin hesaplanan gelir ve kurumlar vergisine ek olarak ödeyecekleri % 1'lik pay,
- Petrol ürünlerinin satışından her 1 kilogram için kesilecek olan 1'er lira,
- Yapılan her türlü bağış ve yardım,

Diğer gelirler Fon'un kaynaklarını oluşturmaktadır (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, 1986: 3).

2.4.7 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın Giderleri

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının giderlerini; Vakıf Amacına Yönelik Giderler, Vakıf Yönetim Giderleri, Vakıf Faaliyet Giderleri olmak üzere üç ana başlık altında toplamak mümkündür.

Vakıf Amacına Yönelik Giderler; vakfın amacı doğrultusunda ayni ve nakdi her türlü yapılan yardımlardır. Ayrıca vakfın amacını gerçekleştirmesine yardımcı olabilecek, yurt, okul gibi bina ve tesislerin yapım ve onarım giderleri de amaca yönelik giderler arasında yer alır.

Vakıf Yönetim Giderleri; mütevelli heyeti huzur hakkı, personel giderleri, sosyal sigorta primleri, tazminatlar, harcırahlar, kiralar, kırtasiye, ısıtma, PTT, temizlik malzemeleri giderleridir.

Vakıf Faaliyet Giderleri ise kâğıt baskı giderleri, tanıtım-reklam giderleri, yardım toplama giderleri, araç giderleri ve benzeridir.

2.4.8 Muafiyetler

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları;

- Kurumlar Vergisinden (iktisadi işletmeler hariç)
- Yapılacak bağış ve yardımlar sebebiyle Veraset ve İntikal Vergisinden,
- Sahip oldukları taşınır ve taşınmaz mallar ve yapacakları tüm muameleler dolayısıyla her türlü vergi, resim, harç ve fonlardan,
- Vakıflar, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce vakıflardan tahsil edilen teftiş ve denetleme masraflarına katılma paylarından muaf bulunmaktadır (Yılmaz, 2006: 58).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARDAHAN HAKKINDA GENEL BİLGİ VE ARDAHAN SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ YAPISI, YÖNETİMİ VE YOKSULLUĞA KARŞI FAALİYETLERİ

3.1 ARDAHAN HAKKINDA GENEL BİLGİ

Ardahan İli 41°36'13" kuzey, 40°45'24" güney enlemleri ve 42°25'43" batı, 43°29'17" doğu boylamları arasında 1829 m. rakımda yer almaktadır. Anadolu'nun kuzeydoğusunda yer alan Ardahan İli, kuzeyinde Acaristan Özerk Cumhuriyeti, kuzeydoğusunda Gürcistan ve kısmen de Ermenistan, güney ve güneydoğusunda Kars, güneybatısında Erzurum ve batıda Artvin illeri ile sınırlıdır. Oltu'ya, Batum'a, Artvin'e, Ahıska'ya ve Kars'a açılan önemli geçitleri ve boğazları vardır. İl alanı ana çizgileriyle 1800-2100 m yükseltilerinde ovalarında yer aldığı dalgalı bir yapıya sahip plato görünümündedir.

Ardahan nüfusu 2018 yılı verilerine göre 98.907'dir. Bir önceki yıla göre % 1,87'lik bir oranla 1.811 artmıştır. Bu nüfus, 51.593 erkek ve 47.314 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: % 52,16 erkek, % 47,84 kadındır. Yüzölçümü 5.156 km² olan Ardahan ilinde kilometrekareye 19 insan düşmektedir. Ardahan nüfus yoğunluğu 19/km²'dir.

Ardahan ilinde nüfusun yaklaşık % 65'inin köylerde yaşaması, önemli ticaret merkezlerine olan uzaklık ve coğrafi etkenlerden dolayı tarım ve hayvancılığın il ekonomisinde önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Ardahan ilinin ticari yapısı, büyük oranda süt ve süt ürünleri, et ve et ürünleri ile organik bal üretimine dayanmaktadır. Büyükbaş hayvancılık, arıcılık ve kaşar peyniri üretimi de Ardahan'ın temel geçim kaynaklarını oluşturmaktadır.

İlin sahip olduğu Türkgözü ve Aktaş sınır kapıları il ekonomisinin yapısal değişiminde önemli rol alabilecek zenginliklerdir.

3.2 ARDAHAN SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ YÖNETİMİ, MALVARLIĞI, GELİR VE GİDERLERİ

3.2.1 Kuruluşu

17.07.1986 tarihli resmi gazetede, ülke genelinde her il ve ilçede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının bir an önce kurulmasını öngören 1986/11 sayılı Başbakanlık Genelgesinin yayımlanmasının ardı sıra, 22 Temmuz 1986 tarihinde Ardahan Asliye Hukuk Mahkemesinin 1986/122 nolu kararıyla Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı kurulmuştur.

3.2.2 Yönetimi

Mahallinin en büyük Mülki İdari Amiri olan Vali, vakfın ve müteveli heyetinin de başkanıdır. SYD Vakfını temsil ve yönetime yetkili tek organ müteveli heyetidir. Bu nedenle SYD Vakfının faaliyetlerinin uygulanabilmesi için karar almaya, gerekli iş ve işlemleri yapmaya yetkili ve görevlidir.

Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, kuruluş kanununda öngörülen şekilde müteveli heyetini oluşturmakla beraber, 2004 yılında 5263 sayılı yasa ile değişiklik yapılmış ve 25665 sayılı resmi gazetede yayımlanması ile yeni müteveli heyeti üyeleri şu şekilde sıralanmıştır; Başkanı Vali olup, Belediye Başkanı, Defterdar, Tarım ve Orman İl Müdürü, İl Sağlık Müdürü, İl Milli Eğitim Müdürü, İl Müftüsü, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü ve ayrıca her faaliyet dönemi için hayırsever vatandaşlar arasından İl Genel Meclisinin seçtiği iki üye, faaliyet konusu vakfa uygun sivil toplum kuruluşlarının aralarında seçtikleri iki üye ile şehir merkezinden bir, merkez köylerden bir muhtardan oluşan 14 kişilik bir grup müteveli heyetini yönetmektedir.

Müteveli Heyeti salt çoğunlukla toplanmakta ve toplantıya katılanların oy çokluğu ile karar alınmaktadır. Karar alma aşamasında oylar eşit çıkarsa Vakıf Başkanının oyu iki sayılır. Müteveli Heyeti fahri olarak çalışmaktadır, üyelere huzur hakkı veya başka bir adla ödeme yapılamaz (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, 2019: 2).

3.2.3 Personel Durumu ve Görevleri

Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının 1 Müdür, 1 Büro Görevlisi, 5 Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi ve 1 Yardımcı Hizmetli olmak üzere 8 daimi personeli bulunmaktadır. Ayrıca Vakfın muhasebecisi olmadığından muhasebe işleri için hizmet alımı yapmaktadır.

3.2.3.1 Vakıf Müdürü

SYGM mevzuatına göre, Vakıf Başkanına karşı sorumlu olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının faaliyetlerini koordine etmekle ve yürütmekle görevlidir.

- Vakfın Hizmet alanına yönelik görevleri:
  - Mütevelli Heyeti gündemini hazırlamak veya hazırlatmak, sekreteryaya görevini yapmak veya yaptırmak,
  - Yardım taleplerinin alınması, değerlendirilmesi ve sonuçlandırılması ile ilgili iş ve işlemleri planlamak, organize etmek,
  - Yardım dağıtımının organizasyonunu yapmak ve nezaret etmek,
  - Vatandaşların istek ve şikâyetleri ile ilgili karşılıklı görüşmeleri gizlilik ilkesine uygun olarak yapmak ve gereği halinde vakıf başkanına raporlamak,
  - Vakıfla ilgili kanun, yönetmelik, genelge, genel yazı gibi düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olmak ve ilgililere bilgi vermek,
- Vakfın muhasebesi ve mali yükümlülüklerine yönelik görevleri:
  - Vakıf Muhasebesinin ilgili mevzuata uygun ve düzenli bir şekilde tutulmasını ve muhafazasını sağlamak,
  - Vakfın vergi ve yasal yükümlülüklerine ilişkin tahakkuk ve ödeme işlemlerini yaptırmak ve takip etmek,
  - Resmi kurum/kuruluşlara verilmesi gereken her türlü beyanname, bildirme ve diğer mali tabloları tam ve doğru olarak düzenlenmesini, yasal süresi içinde ilgili yerlere verilmesini sağlamak ve takip etmek,
  - Vakfın aylık mali durumunu gösteren raporu Mütevelli Heyetine sunmak,
- Vakfın genel idaresine yönelik görevleri:

- Vakıf personelinin çalışmalarını takip ederek uyum içinde ve verimli olarak görevlerini yapabilmeleri için aralarında iş bölümü yapmak, hizmet içi eğitimlerini sağlamak ve gerekli tedbirleri almak,
- Personelin izin işlerini planlamak ve Vakıf Başkanının onayına sunmak,
- Personelin özlük dosyalarını tutmak ve işlemlerini takip etmek,
- Vakfın ihtiyacı olan malzemenin mevzuata uygun olarak satın alınması, kaydının tutulması ve en verimli bir şekilde kullanılması ile ilgili faaliyetlerde bulunmak

3.2.3.2 Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi

GSS gelir testi ile proje ve sosyal yardım için müracaatta bulunan bireylerin, muhtaçlık durumlarının tespiti için yerinde araştırma yapmak, Mütevelli Heyetinin görüşüne sunmak üzere “Sosyal İnceleme Raporunu” hazırlamak ve hedef kitleye yönelik diğer kamu hizmetleri konusunda danışmanlık yapmak.

- Gelir Testleri ile Proje Destek ve Sosyal Yardım Uygulamalarının Yürütülmesine İlişkin Görevleri:

- SYD Vakfına müracaatta bulunan ailelere sosyal inceleme kapsamında hane ziyaretinde bulunmak ve “Hane Ziyaret Bilgi Formu”nu doldurmak,
- Yardım başvurusu bulunan bireylerin sosyal inceleme esnasında yaşadığı yerde çevre incelemesini yapmak, bölgede bulunanlardan (imam, öğretmen, muhtar vs.) bilgi toplamak,
- Sosyal inceleme ve BSYBS sorgusunun yapılmasının ardından, “Sosyal İnceleme Raporu”nu hazırlamak,
- Ailenin ihtiyaçları çerçevesinde gelir durumunun tespitine ve yararlanabilecekleri yardımlarla ilgili heyete öneride bulunmak,
- Proje destek programından yararlanmak isteyen ailelerin proje destek taleplerine ait bilgilerin doğruluğunu teyit etmek, bireylerin proje başvuru formunu doldurmalarına yardım etmek, proje sürdürülebilirliğinin takibini yapmak ve Yerinde İnceleme Formunu doldurmak,

- Proje destek ve sosyal yardım uygulamalarından yararlanan aileleri düzenli olarak takip etmek, durumlarını değerlendirmek ve raporlamak,
- Kaynak talebi şeklinde Genel Müdürlüğe gönderilen proje desteği ve sosyal yardım dosyalarını takip etmek,
- GSS kapsamında gelir testi yapılan ve durumu SGK'ya iletilen bireylerin, gelir durumlarının düzenli olarak kontrollerini yapmak,

3.2.3.3 Muhasebeci

Vakfın muhasebe kayıtlarını tutmak, mali işlerin yürütmek ve yükümlülüklerini ifa etmekle sorumludur.

➤ İş Kapsamındaki Görevleri:

- Yürürlükteki kanun, genelge ve yönetmelikler doğrultusunda vakfın muhasebesi ile ilgili tüm defter ve kayıtları tutmak,
- Vakfın aylık mali durumunu gösteren rapor düzenlemek ve vakıf mütevelli heyetini bilgilendirilmesi için vakıf müdürüne sunmak,
- Vakıftan yapılan her türlü ödemeler ile ilgili gerekli belgeleri düzenlemek,
- Vakfın yardım ve proje destek giderlerine ilişkin ödemeleri takip etmek,
- Vakfın mal ve hizmet satın alma işlemlerinin yürütmek,
- Vakfın yönetim giderlerine ilişkin ödemeleri takip etmek,
- Vakfın vergi ve yasal yükümlülüklerine ilişkin tahakkuk ve ödeme işlemlerini takip etmek,
- Resmi kurum/kuruluşlara verilmesi gereken her türlü beyanname, bildirge ve diğer mali tabloları tam ve doğru olarak düzenlemek, yasal süresi içinde ilgili yerlere vermek,
- Vakfın demirbaşlarına ilişkin işlemleri takip etmek, demirbaş kaydını tutmak ve bakım işlemlerini takip etmek,
- Vakıf personelinin özlük işlerini takip etmek,
- Vakfın personel ücreti tahakkuklarını yapmak ve ödemeleri takip etmek,

3.2.3.4 Büro Görevlisi

Genel büro hizmetlerini yerine getirmek ve SYD Vakfına müracaatta bulunan bireylerle görüşerek isteklerini kaydetmek.

➤ İş Kapsamındaki Görevleri:

- Vakfa gelen kişiler ile ilk görüşmeyi yapmak, sosyal yardımlara ilişkin bilgi vermek ve gerekiyorsa diğer kurumlara yönlendirme yapmak,
- Sosyal yardım ve gelir testi başvurusu almak,
- Sosyal yardım ve gelir testi başvuru sahiplerinin bilgilerini sisteme girmek,
- Başvurularda hanede çalışabilecek durumda olan kişilerin İŞKUR kayıtlarını yapmak ve hanedeki kişilerin durumundaki değişikliklere göre kayıtları güncellemek,
- Her başvuruda hanenin dosyasını kontrol etmek ve ilk defa yapılan başvurularda hane dosyası açmak,
- Başvurularla ilgili olarak Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi tarafından sosyal incelemenin yapılması amacıyla Vakıf müdürüne bilgi vermek,
- Mevcut dosyaların belirli zaman aralıklarıyla sorgulanması sonucunda tespit edilen değişiklikleri Vakıf Müdürüne raporlamak,
- Her türlü kurum içi ve kurum dışı yazışma evrakını hazırlamak,
- Hane dosyalarının arşivlenmesi ve korunmasından sorumlu olmak,
- Gelen ve giden evrak kayıt ve arşivleme işlerini yapmak,
- Haneye bilgi verilmesi gereken durumlarda iletişimi sağlamak

3.2.4 Malvarlığı, Gelirleri ve Giderleri

Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na ait malvarlığı olarak herhangi bir gayrimenkul bulunmamaktadır. Vakfın demirbaşına kayıtlı Vakıf hizmetlerinde kullanılması için 2 adet araç bulunmakta; yine Vakfın demirbaşına kayıtlı ve personelin Vakıf hizmetlerinde kullandığı bilgisayar, yazıcı... vb. malzemeler bulunmaktadır.

Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının gelir kaynakları Vakıf senedinde geçen haliyle; 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 8

inci maddesinde sayılan gelirler ile nakdi ve ayni, menkul ve gayrimenkul olmak üzere iktisadi değeri olan halk teberrularıdır. Fakat şu an baktığımızda Ardahan SYDV'nin tek gelir kaynağı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan gelen aylık 157.090,00 TL tutarındaki periyodik paydır.

Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının giderlerini ise 3'e ayırmak mümkündür; personel giderleri, genel yönetim giderleri ve amaca yönelik giderler. Fondan gelen periyodik payın 60.000,00 TL'si personel giderlerinde, 5.000,00 TL'si genel yönetim giderlerinde, geriye kalan tutar ise amaca yönelik giderlerde kullanılmaktadır.

3.3 ARDAHAN SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFININ YOKSULLUKLA MÜCADELE FAALİYETLERİ

3.3.1 Sosyal Yardım Alma Süreci

Müracaat, bireyin ikamet adresinin bulunduğu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına yapılabilir. Tedavi gibi olağandışı durumlarda ikamet adreslerinin bulunduğu yer dışındaki başka bir il veya ilçede bulunanlar, gerekçeli nedeni gösteren belgeyi(sevk belgesi vb.) ilgili Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına göstermek şartıyla başvuru yapabilirler.

Her vakıf, kendi faaliyet alanındaki muhtaç kişilere yardım etmekle sorumlu olup Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı da merkez ilçe ve bağlı köylerden yardım talebi ile yapılan başvuruları değerlendirmektedir.

Başvuruda bulunmak isteyen vatandaşın Vakıf'ta dosyası yoksa Bütünleşik Sosyal Yardımlaşma Hizmeti (BSYH) bilişim sistemi üzerinden hane dosyası oluşturulur. Hane başvuru formu, sorgu izin dilekçesi (hem başvuruda bulunan kişi hem de hanede yaşayan 18 yaşından büyük kişiler) imzalatılır. Yeni dosya oluşturulan kişiler için imzalar alındıktan sonra, hâlihazırda Vakıf dosyası bulunan kişiler herhangi bir belge istenmeden faydalanmak istediği yardım kategorisinden başvurusu alınır.

İkinci olarak Bütünleşik Sosyal Yardımlaşma Hizmeti (BSYH) üzerinden sorgulama yapılır. Bu sorgulama ile 13 ayrı kurumun veri tabanından bilgi alınmaktadır. Bu kurumlar ve edinilen bilgiler şunlardır;

- Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün kullandığı MERNİS bilgi sisteminden bireyin nüfus kayıt örnekleri ve nerede ikamet ettiğine dair adres bilgileri,
- Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan bireyin sosyal güvence durumuna ilişkin bilgiler ve sağlık hizmetlerinden faydalanma hâli,
- Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nden, bireyin İŞKUR tabanına kayıtlı olup olmadığı, İşsizlik Sigortası, varsa İş Kaybı Ödemesi veya Kısa Zamanlı Çalışma Ödeneği alıp almadığına dair bilgiler,
- MEB, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nden e-okul kaydı bulunan öğrenci bilgileri,
- Sağlık Bakanlığı'ndan kişinin engelli sağlık kurulu raporları ile ilgili bilgiler,
- Gelir İdaresi Başkanlığı'ndan kişinin herhangi bir aracının olup olmadığı veya vergi yükümlülüğüne dair bilgiler,
- Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nden bireyin sahip olduğu gayrimenkul varlığı,
- SHÇEK Genel Müdürlüğü'nden kişinin evde bakım için aylık alıp almadığı,
- Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden kişinin muhtaçlık maaşının olup olmadığı,
- Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan kişinin üzerine kayıtlı olan büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısı, ekilmiş veya ekilmemiş, sulu ya da susuz tarla miktarı ile bu tarladan alınan mahsul bilgileri,
- Milli Savunma Bakanlığı'ndan askerde bulunan kişilerin bilgileri.

Bütünleşik Sosyal Yardımlaşma Hizmeti (BSYH) sorgusunun ardından inceleme aşamasına geçilir. Hane ziyareti ve çevre incelemesi şeklinde yapılır. Hane ziyareti; SYİG tarafından hane ziyaret edilerek hanede yaşayan bireylerin maddi ve sosyal durumlarıyla ilgili tespitler yapılır. Çevre incelemesi ise; yine aynı görevli tarafından hane dışında sosyal çevre, okul, muhtarlık gibi kaynaklardan aileyle ilgili bilgi toplanır. BSYH sorgusu, hane ve çevre incelemeleri yapıldıktan sonra sosyal yardım ve inceleme görevlisi tarafından sosyal inceleme raporu düzenlenir ve BSYH bilişim sistemindeki hane ziyareti kısmına girişi yapılır.

Hane hakkındaki tüm veriler toplandıktan sonra vatandaşın başvurusu sosyal yardım ve inceleme görevlisi tarafından karar alınmak üzere Mütevelli Heyeti'ne gönderilir. Heyet de ailenin muhtaçlık duruma ve gerek duyulan sosyal yardım programına karar verir.

Mütevelli Heyeti toplantısında başvurusu alınan yardım için ret kararı alınabilir, bu durumda vatandaşın itiraz etme hakkı vardır. Yardım talebi kabul edildiği takdirde yardım programı düzenli merkezi yardımsa SYGM tarafından bir sonraki ödeme dönemi beklenir. Mütevelli Heyeti tarafından nakdi yardım kabul edilmiş ise, mümkünse annenin banka hesabına yatırılır, aynı yardım kabul edilmiş ise ailenin ikamet adresinde teslim edilir.

En son adımda hanenin takibi yapılır. Hanenin sosyal ve maddi durumu, BSYH ve mahallinde yapılan incelemelerle takip edilir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla kredi kullandırılarak uygulanan proje iş ve işlemlerinin sırası şöyledir:

- SYD Vakfınca bireyin proje destek müracaatı alınır.
- Taleplerin 3294 sayılı yasaya uygun olup olmadığı araştırılır. Uygun görülen projeler için işlemler devam eder.
- Vakıf çalışanları talebi WEB tabanlı sisteme kaydeder.
- Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü talebin aşamalarını takip eder, değişiklik veya eksiklik olduğu durumlarda SYD Vakıflarına yönlendirmeler yapar. SYGM tarafından değerlendirilen projeler Fon Kuruluna sunulur.
- Projeler, Fon Kurulu tarafından karara bağlanır.
- Fon Kurulu kararı Vakfa iletilir ve kaynak aktarımı yapılır.
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfınca proje desteğiyle ilgili yapılan harcamalar SYGM'ye bildirilir.
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı proje sonrası incelemelerini yapar ve geri ödemeleri takip eder.

3.3.2 Ardahan SYDV Tarafından Sağlanan Sosyal Yardımlar

Türkiye’de her il ve ilçede 3294 sayılı kanunla kurulmuş olan Vakıfların amacı: Kanunla kurulmuş olan sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olmayan ve bu kuruluşlardan aylık gelir almayan, fakirlik içerisinde ve yoksul durumlarda olan vatandaşlarla gerektiği zaman herhangi bir şekilde Türkiye’ye gelmiş veya kabul edilmiş bireylere yardım etmek, geçici olarak küçük bir yardım yapılmasıyla üretken duruma geçebilecek ya da topluma faydalı hale gelecek bireylere yardım etmek ve gelir dağılımının adil bir biçimde yapılmasını sağlamak ve yardımlaşmayı teşvik etmektir.

Bu kapsamda SYDGM tarafından merkezi olarak yapılan yardımlar olduğu gibi, her Vakıf kendi özkaynaklarından da yardım yapmaktadır. Ardahan da yaşayan vatandaşların da hem merkez olarak aldığı yardımlar hem de Vakfın özkaynaklarından aldığı yardımlar aşağıdaki tabloda yer almıştır.

Tablo 27. Ardahan Sosyal Yardımlaşma Vakfı Sekiz Yıllık Yardım Tablosu

Yardım Türü	Teslimat Türü	Hane Sayısı	Gerçekleşen Teslimatlar (TL)
2012 Yılı Vakfın	NAKDİ	1136	404.007,70
Özkaynaklarından Yapılan			
Yardımlar Toplamı	AYNİ	814	484.997,70
2012 Yılı Merkezi Olarak	NAKDİ	1619	3.843.790,94
Yapılan Yardımlar Toplamı	AYNİ	0	0
2012 YILI YARDIMLAR TOPLAMI			4.732.795,64
2013 Yılı Vakfın	NAKDİ	1444	1.175.884,40
Özkaynaklarından Yapılan			
Yardımlar Toplamı	AYNİ	1801	1.589.024,58
2013 Yılı Merkezi Olarak	NAKDİ	2102	4.501.038,52
Yapılan Yardımlar Toplamı	AYNİ	0	0
2013 YILI YARDIMLAR TOPLAMI			7.265.947,50
2014 Yılı Vakfın	NAKDİ	1381	1.305.797,70
Özkaynaklarından Yapılan			
Yardımlar Toplamı	AYNİ	2054	2.241.970,50
2014 Yılı Merkezi Olarak	NAKDİ	2418	6.034.796,44
Yapılan Yardımlar Toplamı	AYNİ	0	0
2014 YARDIMLAR TOPLAMI			9.582.564,64
2015 Yılı Vakfın	NAKDİ	1253	1.499.119,53
Özkaynaklarından Yapılan			
Yardımlar Toplamı	AYNİ	2225	3.038.006,14
2015 Yılı Merkezi Olarak	NAKDİ	2540	6.703.268,04
Yapılan Yardımlar Toplamı	AYNİ	0	0
2015 YARDIMLAR TOPLAMI			11.240.393,71
2016 Yılı Vakfın	NAKDİ	1147	1.579.452,00
Özkaynaklarından Yapılan			
Yardımlar Toplamı	AYNİ	1737	1.831.363,13
2016 Yılı Merkezi Olarak	NAKDİ	2348	7.005.667,51
Yapılan Yardımlar Toplamı	AYNİ	0	0
2016 YARDIMLAR TOPLAMI			10.416.482,64

Tablo 27 Devam. Ardahan Sosyal Yardımlaşma Vakfı Sekiz Yıllık Yardım Tablosu

2017 Yılı Vakfın Özkaynaklarından Yapılan Yardımlar Toplamı	NAKDİ AYNİ	1160 1439	1.459.134,00 1.666.058,59
2017 Yılı Merkezi Olarak Yapılan Yardımlar Toplamı	NAKDİ AYNİ	2344 0	8.251.371,77 0
2017 YARDIMLAR TOPLAMI			11.376.564,36
2018 Yılı Vakfın Özkaynaklarından Yapılan Yardımlar Toplamı	NAKDİ AYNİ	1082 1307	1.121.637,00 1.966.900,98
2018 Yılı Merkezi Olarak Yapılan Yardımlar Toplamı	NAKDİ AYNİ	2345 0	10.199.402,98 0
2018 YARDIMLAR TOPLAMI			13.287.940,96
2019 Yılı Vakfın Özkaynaklarından Yapılan Yardımlar Toplamı	NAKDİ AYNİ	1108 1060	1.467.061,00 1.051.236,65
2019 Yılı Merkezi Olarak Yapılan Yardımlar Toplamı	NAKDİ AYNİ	2291 0	14.307.392,55 0
2019 YARDIMLAR TOPLAMI			16.825.690,20

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları

Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından ihtiyaç sahibi olduğu belirlenen bireylere para (tek seferlik veya periyodik), yakacak, gıda, eğitim, sağlık gibi yardımları yapılmaktadır. Yapılan bu yardımların veriliş şekli (nakdi ya da ayni), süresi, içeriği ve dağıtımını yardımın türüne göre alt başlıklarla açıklanmıştır.

3.3.2.1 Diğer Aile Yardımları

Vakfın özkaynakları kullanılarak yapılan bu yardım kalemi, muhtaç durumda olan vatandaşların acil ihtiyaçlarını karşılamak, aylık geçimine destek olmak amacıyla ve düzenli olmamak kaydıyla nakdi olarak yapılan bir aile yardımudur.

Tablo 28. Ardahan SYDV Diğer Aile Yardımları (2012-2019)

YIL	KİŞİ SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	1033	108072
2013	2993	275676
2014	2725	338614
2015	2286	377091
2016	1921	349672
2017	3109	654157
2018	3402	443417
2019	2903	742321

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2019

3.3.2.2 Gıda Yardımları

Kurban ve Ramazan Bayramları öncesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına SYDT Fonundan ihtiyaç sahibi hanelere destek olunması için aktarılan paydan verilen nakdi yardımları ve SYDV'lerin kendi özkaynaklarını kullanarak yaptıkları aynı gıda yardımlarını kapsamaktadır. Yardım aynı olarak yapılacaksa mütevellî heyeti yardımının miktarını ve içeriğini belirlemektedir.

Tablo 29. Ardahan SYDV Gıda Yardımları (2012-2019)

YIL	TESLİMAT TÜRÜ	KİŞİ SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	NAKDİ	4057	177.900,00
	AYNİ	0	0
2013	NAKDİ	5227	241.132,00
	AYNİ	0	0
2014	NAKDİ	4897	234.825,00
	AYNİ	0	0
2015	NAKDİ	4214	280.650,00
	AYNİ	315	7.303,04
2016	NAKDİ	3826	261.550,00
	AYNİ	276	9.713,20
2017	NAKDİ	3684	441.150,00
	AYNİ	303	8.313,36
2018	NAKDİ	3492	310.500,00
	AYNİ	119	2.841,72
2019	NAKDİ	3223	463.900,00
	AYNİ	366	12.288,54

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2019

3.3.2.3 Tek Seferlik Yardım

Tek seferlik yardımlar, Ardahan SYD Vakfında kaydı olmayan, ikamet adresi vakıf sınırları dışında bulunan Ardahan'a sağlık veya tedavi gibi zaruri sebeplerle gelmiş ihtiyaç sahibi vatandaşlara yapılan nakdi yardımlardır.

Tablo 30. Ardahan SYDV Tek Seferlik Yardımlar (2012-2019)

YIL	KİŞİ SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	279	83.520,00
2013	170	149.769,00
2014	62	22.256,69
2015	56	21.955,00
2016	41	10.600,00
2017	33	13.410,00
2018	23	8.050,00
2019	33	19.250,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2019

3.3.2.4 Yakacak Yardımı

Her il ve ilçede ki SYD Vakfının mütevelli heyetleri tarafından belirlenen miktarın, Bakanlar Kurulu kararı alınmasının ardından Türkiye Kömür İşletmeleri Müdürlüğü aracılığıyla vakıflara aynı yardım şeklinde gönderilen yakacak yardımı sadece kömür yardımından oluşmaktadır. Yakacak yardımı ailelerin evlerine ücret talep edilmeden, SYDV'ler tarafından teslim edilmektedir.

Tablo 31. Ardahan SYDV Yakacak Yardımı (2012-2019)

YIL	HANE SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	814	484.997,70
2013	1801	1.589.024,58
2014	2054	2.241.970,50
2015	2218	3.029.383,10
2016	1719	1.821.649,93
2017	1425	1.657.745,23
2018	1301	1.964.059,26
2019	1036	1.038.948,11

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2019

3.3.2.5 Ev Yapım Yardımı

Yaşanamayacak kadar sağlıklı, bakımsız ve eski evlerde oturan, sosyal güvenceden yoksun, ihtiyaç sahibi ailelere evlerinin yeniden inşası için SYDGM tarafından muhtaçlık durumuna göre 15.000 TL, 20.000 TL ve 25.000 TL'ye kadar yardım yapılır. Ev yapımı tamamlandıktan sonra SYDGM'den Vakıf'a kaynak aktarılır ve ödeme gerçekleştirilir.

Tablo 32. Ardahan SYDV Ev Yapım Yardımları (2013-2018)

YIL	HANE SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2013	12	317.140,00
2014	19	477.659,32
2015	20	538.700,53
2016	26	749.000,00
2017	3	89.000,00
2018	7	175.000,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2013-2018

3.3.2.6 Ev Onarım Yardımı

Bu kapsamda ihtiyaç sahibi olan, yoksul ve ihtiyaç sahibi ailelerin; insan sağlığına uygun olmayan, sağlıklı, bakımsız, eski ve virane evlerinin bakım ve onarımı yapılmaktadır. 7.500,00 TL'ye kadar olan onarım yardımları Vakfın özkaynaklarından karşılanacağı gibi, 7.500,00 TL'nin üzerinde olan onarım yardımlarının SYDGM'den talep edilmesi gerekmektedir.

Tablo 33. Ardahan SYDV Ev Onarım Yardımları (2012-2019)

YIL	HANE SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	4	5.400,00
2013	12	43.250,00
2014	17	44.964,00
2015	20	105.173,00
2016	14	42.500,00
2017	16	78.497,00
2018	10	40.500,00
2019	7	38.890,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2019

3.3.2.7 Kira Yardımı

Sosyal güvenceden yoksun, yaşlı, engelli ve dul vatandaşların, çalışamayacak durumda olan kronik hastaların, yoksul ve ihtiyaç sahibi bireylerin aylık giderlerini karşılamalarında yardımcı olmak adına Vakıf özkaynaklarından yapılan nakdi yardımlardır.

Tablo 34. Ardahan SYDV Kira Yardımları (2012-2018)

YIL	HANE SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	14	9.550
2013	46	53.645,00
2014	48	89.095,00
2015	44	122.580,00
2016	55	126.020,00
2017	59	118.700,00
2018	43	60.370,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2018

3.3.2.8 Şartlı Eğitim Yardımı

Yoksul ailelerin çocuklarını okula göndermelerinin devamlılığının sağlanmasını amaçlayan bir sosyal yardım uygulamasıdır. Şartlı eğitim yardımlarından yararlanan öğrencilerin eğitimlerine devam etmelerinin zorunluluğu yanında bir ay içerisinde 4 gün ve üzeri devamsızlık sınırını aşmaması gerekmektedir. Şartlı eğitim yardımları Vakıf özkaynaklarından yapılan değil merkezi olarak yapılan yardımlardandır.

Tablo 35. Ardahan SYDV Şartlı Eğitim Yardımları (2012-2019)

YIL	ÖĞRENCİ SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	158	48.700,00
2013	1064	186.935,00
2014	1543	442.236,75
2015	1695	583.741,67
2016	1566	457.391,40
2017	1463	534.375,00
2018	1340	427.560,00
2019	1175	379.963,58

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2019

3.3.2.9 Şartlı Bağışlardan Yapılan Eğitim Yardımı

SYDTF dışında herhangi bir kurum veya kuruluştan eğitim yardımlarında kullanılmak üzere belli şartlarla yapılan bağışları kapsamaktadır. Muhtaç durumda olan, babası ya da annesi ya da ikisi de vefat etmiş olan, annesi ve babasından en az bir tanesi engelli olan ortaöğretim ve üniversite öğrencilerine verilen eğitim yardımınıdır. Ortaöğretim öğrencilerine eğitim yılı içerisinde 3 defaya mahsus 600,00 TL, üniversite öğrencilerine ise eğitim yılı içerisinde 3 defaya mahsus 900,00 TL eğitim yardımı yapılmaktadır.

Tablo 36. Ardahan SYDV Şartlı Bağışlardan Yapılan Eğitim Yardımları (2016-2019)

YIL	ÖĞRENCİ SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2016	18	10.500,00
2017	28	29.000,00
2018	32	34.500,00
2019	30	40.000,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2016-2019

3.3.2.10 Şartlı Sağlık Yardımları

Bu kapsamda okul çağına gelmemiş çocuklarının sağlık kontrollerini düzenli olarak yaptırmayan ihtiyaç sahibi ailelere sağlık yardımı yapılmaktadır. Şartlı sağlık yardımları, sosyal güvenlik kaydı bulunmayan, yoksul ve ihtiyaç sahibi ailelere 0-5 yaş arasındaki çocuklarını sağlık kontrolüne göndermeleri şartıyla merkezi olarak yapılan yardımlardır.

Tablo 37. Ardahan SYDV Şartlı Sağlık Yardımları (2013-2019)

YIL	ÇOCUK SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2013	128	7.920,00
2014	353	80.075,00
2015	509	157.570,00
2016	566	169.295,00
2017	559	165.620,00
2018	530	180.705,00
2019	494	153.865,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2013-2019

3.3.2.11 Diğer Sağlık Yardımı

3294 sayılı kanun gereği fakir ve muhtaç olduğu tespit edilen vatandaşların sağlıkla ilgili acil ihtiyaçlarının karşılanması için vakfın özkaynaklarından yapılan yardımdır.

Tablo 38. Ardahan SYDV Şartı Sağlık Yardımları (2012-2019)

YIL	HANE SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	6	1.500,00
2013	79	24.110,00
2014	105	44.130,00
2015	109	43.310,00
2016	79	29.610,00
2017	81	35.220,00
2018	59	39.300,00
2019	88	89.150,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2019

3.3.2.12 Muhtaç Asker Ailesi Yardımı

Vatani görevini yapmakta olan askerlerimizin, askerlik görevi süresi boyunca sosyal güvenlik kaydı bulunmayan ve muhtaç durumdaki ailelerine merkezi olarak yapılan yardımdır. Bu yardım kapsamında verilecek olan aylıklar asker evli ise eşine, evli değilse annesi veya babasına verilmektedir.

Tablo 39. Ardahan SYDV Muhtaç Asker Ailesi Yardımları (2013-2019)

YIL	KİŞİ SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2013	29	25.500,00
2014	92	155.250,00
2015	83	141.500,00
2016	62	107.250,00
2017	76	99.050,00
2018	59	97.625,00
2019	30	37.675,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2013-2019

3.3.2.13 Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı

Eşi vefat etmiş, kanunla kurulmuş olan sosyal güvenlik kuruluşlarından maaş veya gelir elde etmeyen ihtiyaç sahibi kadınlar için oluşturulan merkezi olarak yapılan yardım programıdır.

Tablo 40. Ardahan SYDV Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Yardım Programı (2012-2019)

YIL	KİŞİ SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	95	118.250,00
2013	186	424.250,00
2014	263	663.000,00
2015	313	813.500,00
2016	334	871.000,00
2017	319	920.725,00
2018	309	804.650,00
2019	176	383.900,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2019

3.3.2.14 Öksüz Yetim Yardımı

Babası ya da annesi vefat etmiş 18 yaşından küçük ihtiyaç sahibi olan çocuklar için merkezi olarak yapılan yardımdır.

Tablo 41. Ardahan SYDV Öksüz Yetim Yardımı (2015-2019)

YIL	KİŞİ SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2015	25	14.900,00
2016	30	26.700,00
2017	37	34.000,00
2018	43	45.800,00
2019	62	38.400,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2015-2019

3.3.2.15 Yaşlı Aylığı

2022 Sayılı “65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun”la aylığı ya da sosyal güvencesi bulunmayan vatandaşlara merkezi olarak yapılan yardımdır.

Tablo 42. Ardahan SYDV Yaşlı Aylığı (2012-2019)

YIL	KİŞİ SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	1243	1.803.105,70
2013	1211	1.737.473,97
2014	1208	1.939.467,02
2015	1184	2.151.782,50
2016	1129	2.554.505,02
2017	1178	3.267.239,91
2018	1372	5.537.442,67
2019	1505	9.398.655,89

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2019

3.3.2.16 Engelli aylığı

18 yaşını doldurmuş, % 40 ve üzeri engelli sağlık raporu bulunan muhtaç oldukları tespit edilen kişiler için merkezi olarak yapılan yardımı kapsar.

Tablo 43. Ardahan SYDV Engelli Aylığı (2012-2019)

YIL	KİŞİ SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	453	1.667.743,85
2013	529	1.934.698,71
2014	621	2.536.277,40
2015	666	2.624.435,52
2016	557	2.596.360,68
2017	561	2.974.244,34
2018	554	2.827.563,45
2019	505	3.305.365,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2019

3.3.2.17 Engelli Yakını Aylığı

18 yaşından küçük, % 40 ve üzeri engelli sağlık raporu bulunan muhtaç ailelerin çocukları için merkezi olarak yapılan yardımları kapsar.

Tablo 44. Ardahan SYDV Engelli Yakını Aylığı (2012-2019)

YIL	KİŞİ SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2012	65	205.931,39
2013	70	184.230,84
2014	71	218.490,27
2015	67	215.123,35
2016	63	223.165,41
2017	67	253.137,52
2018	77	260.624,26
2019	67	308.173,02

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2012-2019

3.3.2.18 Elektrik Tüketim Desteği Programı

Düzenli sosyal yardımlardan faydalanan ihtiyaç sahibi hanelerin elektrik fatura ödemelerinde destek olunması amacıyla merkezi olarak yapılan yardımdır.

Tablo 45. Ardahan SYDV Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı (2019)

YIL	HANE SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2019	932	294.439,54

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporu 2019

3.3.2.19 Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı

99 ile başlayan kimlik numarasına sahip olan Suriyeli ve diğer yabancı uyruklu kişilerden geçici barınma merkezleri dışında yaşayan ve muhtaçlık, sosyal güvenlik kaydı bulunmaması ve demografik kriterlerden birine uyması şartlarını sağlayanlar için merkez olarak yapılan yardımdır.

Tablo 46: Ardahan SYDV Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardımı (2017-2019)

YIL	HANE SAYISI	GERÇEKLEŞEN TESLİMATLAR (TL)
2017	7	16.800,00
2018	9	59.400,00
2019	11	78.360,00

Kaynak: Ardahan SYDV Faaliyet Raporları 2017-2019

SONUÇ

Yoksulluk kavramı çok eski tarihlere dayanmakla birlikte, yoksullukla mücadelede planlı politikaların yürütülmesi 19. yüzyılda başlamış ve günümüzde de halen devam etmektedir. Yoksulluğun nedenlerini irdelediğimizde gelir dağılımındaki adaletsizlikler, sosyal güvenceden yoksunluk ve işsizlik ön plana çıkmaktadır. Toplumsal dengeyi olumsuz yönde etkileyen tüm bu durumları engellemek ve toplumsal huzuru sağlamak adına devletlerin müdahalesi zorunlu hale gelmiştir. Bu bağlamda yoksulluğun önüne geçebilmek amacıyla sosyal ve ekonomik politikalar uygulamakla birlikte yoksullara doğrudan yardım aktarabilecekleri kurumları hayata geçirmişlerdir.

Türkiye’de 1986 yılına kadar sosyal yardım hizmetleri üç önemli kuruluş olan; Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK), Kızılay ve Darülaceze tarafından yapılmaktaydı; ancak bu tarihten sonra sosyal yardımların dağıtılmasında ve sosyal hizmetlerin uygulanmasında büyük bir dönüşüm yaşanmıştır. 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşmayı ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 14.06.1986 tarihinde uygulamaya girmesiyle; fakir ve ihtiyaç sahibi olan, kanunla kurulan sosyal güvenlik kuruluşlarına bağlı olmayan kişilerle, en ufak bir eğitim imkânı ya da yardımla üretken hale geçebilecek veya topluma yararlı hale gelecek bireylere yardım etmek ve gelir dağılımının adil bir biçimde yapılmasını sağlamak ve yardımlaşmayı teşvik etmek amacıyla Sosyal Yardımlaşmayı ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kurulmuştur. 2004 yılında Fonun etkinliğini artırmak ve fon kurulunun aldığı kararlar doğrultusunda sosyal yardım programları uygulanmasını sağlamak amacıyla Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü kurulmuştur. SYGM, ülkemizde toplam 1002 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığıyla, sosyal güvenceden mahrum ihtiyaç sahibi vatandaşların temel ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik doğrudan nakdi ve ayni yardımlar yapmaktadır. Söz konusu yardımlarla, ilk olarak yardımlar dışında geliri olmayan fertleri, ileri seviyede yaşamsal sıkıntı ile karşılaşma olasılığından muhafaza etmek, ikinci olarak da fertleri karşılaşılabilecekleri sosyal dışlanmadan korumak amaçlanmaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, ihtiyaç sahibi bireylerle devlet arasında sosyal yardımların en hızlı şekilde ve direkt olarak ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması bakımından bir köprü vazifesi görmektedirler.

Türkiye’de sosyal yardım alanını düzenlemeye, yoksullukla mücadele, gelir dağılımı adaletsizliğini giderme, sosyal yardım ve sosyal hizmetleri iyileştirmeye yönelik olarak 2011 yılında T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın kurulması son derece önemli bir gelişme olmuştur. Çünkü Bakanlığın kurulması ile yetki karmaşası, yetki çakışması ve görev dağılımı bozuklukları ortadan kaldırılmış, sosyal yardımlar düzenli bir şekilde dağıtmaya başlanmıştır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ise; 2012 yılından itibaren sosyal yardım alanında değişim ve dönüşüme uğramış, nakdi ve aynı yardım veren bir kurum olarak bilinen vakıflar bünyesinde birçok yeni uygulama başlatılmıştır. 2022 sayılı kanun kapsamında bulunan yaş aylığı, engelli aylığı ve engelli yakını aylığı ile 2012 yılı ocak ayı itibariyle yeşilkart uygulamasının yerine gelen Genel Sağlık Sigortası Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına devredilen uygulamalardan bazılarıdır.

Yapılan bu çalışmada yoksullukla mücadelede sosyal devlet politikası kapsamında yürütülmekte olan, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün genel işleyişi ve faaliyetleri ile devletin ihtiyaç sahiplerine en yakın sosyal eli konumundaki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının genel işleyişine yer verilmiş olup, özelde Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının yoksullukla mücadeledeki yürüttüğü faaliyetler anlatılmıştır.

Türkiye’de varlık gösteren 1.002 SYD Vakfından biri olan Ardahan SYDV’nin yıllar itibariyle uygulamalarının incelenmesiyle aşağıdaki verilere ulaşılmıştır:

Ardahan SYDV, Asliye Hukuk Mahkemesi’nin 22.07.1986 tarihli kararıyla vakıf senesinde belirtilen amaçlarını gerçekleştirmek üzere kurulmuştur.

Vakfın, Türk Medeni Kanunu’na göre teşkilat yapısı itibariyle yeni kurulan vakıflardan farklı olduğu, başkanlığını il valisinin yaptığı 14 kişilik bir mütevelli heyetinin yönetimini oluşturduğu belirlenmiştir.

Ardahan SYDV’de 2012 yılından itibaren başta vakıf müdürü olmak üzere vakıf büro görevlisi, sosyal yardım ve inceleme görevlisi ve yardımcı hizmet görevlisi olmak üzere 11 personel kadrosu olduğu, fakat 2019 yılına gelindiğinde 8 personelin görevlerine devam ettiği tespit edilmiştir.

Vakıf, uzmanlarının ihtiyaç sahibi olarak tespit ettiği kişilere aile destek yardımları adı altında gıda, yakacak ve barınma yardımları temin etmektedir. Eğitim yardımları adı altında şartlı nakit transferi eğitim yardımları ve pek çok aynı yardımda bulunmaktadır.

Sağlık yardımları adı altında şartlı sağlık yardımları gibi nakdi yardımların yanı sıra tedavi destekleri ve engelli ihtiyaç yardımları gibi aynı sosyal yardımlar da sağlamaktadır. Özel amaçlı yardımlar adı altında terör veya çeşitli afetlerden zarar gören yoksullara ise fondan destek verilmeye çalışılmaktadır. Vakfın yardım kapsamında 2012-2019 yılları arasında 12.344 kişiye toplam 10.012.092,63 TL nakdi, 14.550 kişiye toplam 13.869.558,27 TL aynı yardım yaptığı görülmüştür.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın yaptığı yardımlar yoksulların ihtiyaçlarını gidermede önemli bir boşluğu doldursa da, yoksulları çalışmaktan uzaklaştırdığı ve işgücüne katılımlarını düşürdüğü konusunda eleştirilmektedir. Ne yazık ki bu eleştiriye katılmamak mümkün değildir. Yapılan yardımların yoksulların büyük bir bölümünü yardımlara bağımlı hale getirerek onların tembelleşmesine ve devletin sosyal yardım vermesinin zorunlu olduğu düşüncesine kapılmalarına neden olduğu görülmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının yapmış olduğu sosyal yardımların, sadece kısa vadeli çözümler ürettiği, bireylerin anlık ihtiyaçlarını karşılamasında ne kadar etkin olsa da uzun vade de ailenin ve bireyin refah seviyesini artıracak bir etkisinin olmadığı aşikârdır. Eğer bireyin ve ailenin uzun vade de gelir düzeyinin ve refah seviyesinin artmasını istiyorsak ihtiyaç sahibi kişilere iş olanağı sağlayarak hem bireyin düzenli bir gelirinin olmasını hem bireyi üretime katarak ülkenin gelişmesine etki etmesini hem de sosyal yardımı hanesinde çalışabilecek kimsesi olmayan gerçek ihtiyaç sahibi kişilere ulaşmasını sağlamış oluruz.

SYD Vakıflarının diğer bir kanayan yarası da kanunen her ne kadar özel hukuk tüzel kişisi olarak tanımlanıyor olsa bile kaynaklarının kamu kaynaklarından aktarılması, yönetiminde görev alanların kamu görevlilerinden oluşması, kamusal hizmetleri yerine getirmesi ve yasayla kurulmuş olması nedenleriyle kamu kurumları arasında yer alması gerektiğidir. Bu konu Vakıf çalışanlarının kamu personeli olarak tanınması, sosyal haklardan faydalanmaları ve gelecek kaygısı taşımamaları açısından son derece önemlidir. Çünkü Vakıf çalışanları hala bir kurum veya kuruluş personeli olarak gözükmemektedirler.

KAYNAKÇA

- Aktan, C. C. ve Vural İ. Y. (2002). "Gelir Dağılımında Adaletsizlik ve Gelir Eşitsizliği: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri", Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Ankara: Hak İş Konfederasyonu Yayını, s.1-21
- Arıcı, K. (1999). Sosyal Güvenlik Dersleri. Ankara: Sargın Ofset
- Arpacıoğlu, Ö. ve Yıldırım, M. (2011). Dünya'da ve Türkiye'de Yoksulluğun Analizi. Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi. 4 (2) , 60-76. Erişim Adresi: <http://iibfdergi.nigde.edu.tr/article/view/5000066567>
- Arpacıoğlu,Ö. (2012). Dünya’da ve Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele (Yüksek Lisans Tezi). Erişim Adresi: <https://www.ulusaltezmerkezi.net/dunyada-ve-turkiyede-yoksulluk-ve-yoksullukla-mucadele/>
- Atalay, T. (1999). Türkiye Cumhuriyeti’nin Demokratik Bir Cumhuriyet Olarak Gelişmesinde Sosyal Hizmetler ve Sosyal Yardımların Yeri ve Önemi. SosyalHizmetler Dergisi. 1 (9): 5-12. Ankara: T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yayını
- Aydın, D. (2007). Küreselleşme ve Yoksulluk Sosyolojik Analizi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi SBE. Elazığ
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (BİB), (2009), Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar, Kentleşme Şurası 2009, Ankara: BİB Yayınları
- Dağdemir, Ö. (2002), Türkiye Ekonomisinde Yoksulluk Sorunu ve Yoksulluğun Analizi: 1987-1994. AKTAN C. Can (ed), Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları
- Devlet Denetleme Kurumu (DDK). (2006). Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünün Eylem ve İşlemlerine İlişkin Araştırma ve Denetleme Raporu
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara
- Ensari, S. (2010, Nisan). TÜİK’in Yoksulluk Analizleri Üzerine. Maliye ve Finans Yazıları, 1 (87), 9. Erişim Adresi: <http://dergipark.org.tr/mfy/issue/16293/170825>
- Gündoğan, N. (2008, Ocak Şubat), “Türkiye”de Yoksulluk Ve Yoksullukla Mücadele”,

Ankara Sanayi Odası, Ankara. Erişim Adresi:

<http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedyaya/ocak-subat2008/Dosya.pdf>

Güngör, E. (2017). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Politikaları ve Politikaların Etkinliği. (Yüksek Lisans Tezi). Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Kanyılmaz, E. P. (2007). Küreselleşen İşgücü Piyasalarında Çalışanların Yoksulluğu, Akdemir, A. vd. (ed) IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı: Küresel Yoksulluk, (783–794), Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Öztürk M. ve Çetin, B.I. (2009, Haziran). Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluk ve Kadınlar. Journal of Yaşar University, 4 (16), 2661-2698. Erişim Adresi: <http://dergipark.org.tr/jyasar/issue/19128/202981>

Sipahi, Esra B.(2005). Yoksulluğun Küreselleşmesi ve Kentsel Yoksulluk: Ekonomik ve Sosyal Boyutlarıyla Konya Örneğinde Yoksulluk (Yüksek Lisans Tezi) Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Yönetmeliği (1986, 17 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 19167). Erişim Adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19167.pdf>

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü. (2009). 2008 Yılı Faaliyet Raporu. Ankara

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı. (2019). 2012 Yılı İdari Faaliyet Raporu. SYDV Kurum Arşivi. Ardahan

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı. (2019). 2013 Yılı İdari Faaliyet Raporu. SYDV Kurum Arşivi. Ardahan

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı. (2019). 2014 Yılı İdari Faaliyet Raporu. SYDV Kurum Arşivi. Ardahan

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı. (2019). 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu. SYDV Kurum Arşivi. Ardahan

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı. (2019). 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu. SYDV Kurum Arşivi. Ardahan

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı. (2019). 2017 Yılı İdari Faaliyet Raporu.

- SYDV Kurum Arşivi. Ardahan
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı. (2019). 2018 Yılı İdari Faaliyet Raporu.
SYDV Kurum Arşivi. Ardahan
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı. (2019). 2019 Yılı İdari Faaliyet Raporu.
SYDV Kurum Arşivi. Ardahan
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı. (2019). Vakıf Senedi. m.12SYDV Kurum Arşivi. Ardahan
- Şenses, F. (2001). Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk. İstanbul: İletişim Yayınları, 2. Basım
- Şenses, F. (2009). Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk. İstanbul: İletişim Yayınları
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. (2019). Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. Erişim Adresi: <https://ailevecalisma.gov.tr/sygm/hakkinda/sosyal-yardimlar-genel-mudurlugu/gorevlerlerimiz/>
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. (2019). Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. Erişim Adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/sygm/hakkinda/sosyal-yardimlar-genel-mudurlugu/tarihce/>
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. (2019). Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü Daire Başkanlıkları. Erişim Adresi: <https://ailevecalisma.gov.tr/sygm/teskilat-yapisi/daire-baskanliklari/>
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. (2019). Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü Teşkilat Yapısı. Erişim Adresi: <https://ailevecalisma.gov.tr/sygm/teskilat-yapisi>
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. (2019). Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü 2013 Yılı İdari Faaliyet Raporu. Erişim Adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2013-yili-faaliyet-raporu.pdf>
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. (2019). Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü 2014 Yılı İdari Faaliyet Raporu. Erişim Adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2014-yili-faaliyet-raporu.pdf>

- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü.
(2019). Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü 2015 Yılı İdari Faaliyet Raporu.
Erişim Adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2015-yili-idare-faaliyet-raporu.pdf>
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü.
(2019). Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu.
Erişim Adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/Uploads/sgb/uploads/pages/arge-raporlar/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü.
(2019). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu. Erişim Adresi:
<https://www.ailevecalisma.gov.tr/sygm/hakkinda/sosyal-yardimlasma-ve-dayan%c4%b1smayi-tesvik-fonu/>
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü.
(2019). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları. Erişim Adresi:
<https://ailevecalisma.gov.tr/sygm/hakkinda/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakiflari/>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu. (2009). Türkiye’de Sosyal Yardımlar ve Sosyal Hizmetler Alanındaki Yasal ve Kurumsal Yapının İncelenmesi, Aile, Çocuk, Özürlü, Yaşlı ve Diğer Kişilere Götürülen Sosyal Hizmetlerin ve Sosyal Yardımların Genel Olarak Değerlendirilmesi, Bu Hizmetlerin Düzenli ve Verimli Şekilde Yürütülmesinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması Hakkında, Araştırma ve İnceleme Raporu 4
- Taş, H. Y. ve S. Özcan (2012). “Türkiye’de ve Dünya’da Yoksulluk Üzerine Bir Araştırma”, International Conference on Eurasian Economies, Session 3D: Büyüme ve Gelişme III, s. 423-430
- Uçar, C. (2011), Kadın Yoksulluğu İle Mücadelede Sosyal Politika Araçları ve Etkinlikleri, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, (Uzmanlık Tezi) Erişim Adresi:
<https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/2527/cerenucar.pdf>
- Yılmaz, S. (2006). SYDV’nin Yoksullukla Mücadelesi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s.58. Erişim Adresi:
<http://sbd.dergi.anadolu.edu.tr/onceki-sayilar.html>

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih 20/12/2019

Tez Başlığı: Yoksullukla Mücadele Kapsamında Türkiye'de ki Sosyal Yardım Uygulamaları: Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Örneği

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 85 sayfalık kısmına ilişkin, 16/12/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 10'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nde belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

20.12.2019

Adı Soyadı: Adem DEMİRCİ

Öğrenci No: 14020101036

Anabilim Dalı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Programı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Statüsü: Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Levent Küçük

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU

ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih 20.12.2019

Tez Başlığı: Yoksullukla Mücadele Kapsamında Türkiye’de ki Sosyal Yardım Uygulamaları: Ardaahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Örneği

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma(anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon’dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

20.12.2019

Adı Soyadı: Adem

Öğrenci No: DEMİRCİ

Anabilim Dalı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Programı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Statüsü: Yüksek Lisans

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Doç. Dr. Levent Küçük

Detaylı Bilgi: <https://www.ardahan.edu.tr/birim.aspx?id=1002003>

Telefon: 0-4782117522

Faks: 0-4782117523

E-posta: sbe@ardahan.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Adem DEMİRCİ
Doğum Yeri ve Tarihi :Ardahan/12.10.1988

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi : Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Bildiği Yabancı Diller :İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Ardahan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma
Vakfı

İletişim

E-Posta Adresi :ademirci-75@hotmail.com

Tarih : 20.12.2019